

VÎRSTĂ ȘI IDEAL

Revista noastră dedică acest număr tineretului din România socialistă. Am intenționat să ne oprim asupra unor probleme ale generației tinere, încercând să consemnăm câteva coordonate caracteristice vârstei, să semnalăm o dată în plus sensul convergent pe care îl au eforturile tinerilor noștri, indiferent de domeniul lor de activitate, indiferent de pregătirea pentru care au optat. Foarte multe dintre rindurile acestui număr al Cronicii au drept autori pe înșiși tinerii, faptul fiind de natură să înlesnească o mai bună cunoaștere a propriei lor specificități.

O definiție a tinereții presupune o expresie concentrată prin care anii aceștia minunați, încărcăți de farmec și de răspundere, să fie caracterizați în toată semnificația lor majoră. Odată cu dinamismul ei biologic, tinereții trebuie să i se recunoască neapărat profundul său angajament și evidentă sa contribuție politică și socială, intensă participare la viața patriei. A fi tinăr înseamnă, desigur, a avea sănătate fizică, energie creatoare, elan neîntrerupt, dar exact în aceeași măsură a fi tinăr înseamnă a fi prezent clipă de clipă; cu toată sănătatea, cu toată energia, cu tot elanul la ritmul intens al construcției socialiste.

Tinerii țării noastre, tinerii celei mai fecunde perioade istorice a României, au fericirea de a-și dedica întreaga lor capacitate de muncă idealului sfânt al poporului român, comunismul, au posibilitatea de a-și afirma pe deplin potențele personalității lor în ansamblul edificărilor naționale fără precedent pe care Partidul Comunist Român le inițiază și le realizează în adevărata fierbinte și cu aportul întregii națiuni.

Tinăra noastră generație se dezvoltă și se rostește în ideea partinică a muncii, munca reprezintă pentru tineri, ca pentru fiecare cetățean, modalitatea superlativă de a se înfățișa societății, de a se integra fără echivoc în complexitatea fecundă a istoriei contemporane românești.

Îi vedem pe tineri în ambianțe industriale de mare responsabilitate, îi vedem extrăgând rodul ogoarelor, îi vedem învățând cu pasiune, cu o pasiune pe care numai anii lor o pot genera. Îi știm alături de noi gândind matur și punându-și probleme temerare, problemele lor și ale noastre. Au idealuri, își contopesc idealurile în marele ideal românesc, vor să producă lucruri durabile, detestă superficialitatea, sint entuziaști, știu să fie romantici la lumina tulburătoare a lunii. Le place veselia, dar judecă prompt și cu toată seriozitatea necesară. Le place lectura, arta, divertismentul, știința, — le place dansul și drumurile în natură, — dar, în același timp, în raporturile lor cotidiene, acționează ferm și din convingerea că sint în stare să elimine umbra și răul.

Îi vedem, asadar, pe tineri în mijlocul nostru și împreună cu noi, muncind, vișind, construind — constituindu-se într-un factor activ pe care ne putem neîndoicnic bizui.

Cuvintele de caldă apreciere pe care, nu o dată, tovarășul Nicolae Ceaușescu le-a roștit la adresa tinerilor noștri reprezintă cea mai înaltă certificare a valorii umane și sociale pe care o reprezintă tinăra generație a României socialiste. Suflul proaspăt generat de această tinăra generație se contopesc indestructibil cu veșnica tinerețe a țării.

CRONICA

Povestea luminoasă și înduioșătoare despre tinerețea fără bătrînețe, ca și mitul pe care ea e clădită, exprimă o aspirație adâncă și permanentă a ființei umane. Evident, în termenii proprii, e vorba de o utopie ori de o simplă proiecție a imaginației, însă una dintre acelea menite a da aripi gândului și faptei creatoare, durabile.

Veșnica tinerețe, ca și viața fără moarte, reflectă aceeași tentație a absolutului, ca și ubicuitatea; în planul metaforei, ambele aspirații devin posibile. Tinerețea cucerește prin avântul și prin candoarea ei, prin frumusețe și generoasă dăruire. Ea inchipuie forță și curaj, calități ce se opun degradării, involuției.

A păstra neștirbită tinerețea nu presupune, de aceea, rețetare miraculoase, demne de laboratoarele alchimistilor legendari, ci veghea continuă pentru ca nimic să nu întineze nici avântul, nici curajul, nici speranța, nici curiozitatea de a afla, nici generozitatea, nici hotărârea, nici floarea fragedă și pură a prieteniei solidare. Sint trăsături sufletești care condiționează creația în orice domeniu.

Talentuț — de care se vorbește atât de mult — nu poate sta în afara unei sinteze originale a însușirilor morale și intelectuale care împodobesc personalitatea umană și care asigură trănicia oricărei

creații. În orice profesie, în orice activitate, în științe, în arte, în tehnică sau în educație, actul creator devine posibil dacă el e disciplinat, încă din epoca tinereții, modelat și înmulțit prin nestinsa flacără a pasiunii. Or, pasiunea înseamnă în primul rând muncă, nu dorință de afirmare.

Tinerețe fără bătrînețe

România socialistă cheamă astăzi tineretul la înfăptuirea celor mai mărețe și mai durabile idealuri din zbuciumata noastră istorie. Mutațiile în conștiință prin pasul radicalelor mutații ale vieții însăși, care a dobândit astăzi, la noi, ritmuri uluitoare, care a schimbat esențial fața satelor, și orașelor, care a făcut să fie răsturnate vechile caracteristici ale țării „eminentamente agricole”, cu peste șaptezeci de procente din populație ocupată într-o agricultură tradiționalist-ina-poiată, cu mari bogății naturale însă cu

o mortalitate infantilă record, cu acele condiții de viață despre care a lăsat zguduitoră mărturie un simplu medic de țară, doctorul Ulieru, într-o mult răspândită carte de amintiri.

Astăzi, pe întinsurile României, se desfășoară o imensă operă creatoare, îmbrățișând toate orizonturile vieții moderne. Este spațiul cel mai larg pentru cucerirea, de către noile generații, a tinereții fără bătrînețe. „Valoarea nu așteaptă numărul anilor” sună un vers celebru al unui mare clasic. Valoarea presupune însă un cult al muncii, alături de înalte idealuri care se sădesc încă din copilărie și tinerețe. Eminescu, la douăzeci de ani scria poate cel mai matur articol românesc de critică din acei ani, comparabil doar cu acelea ale lui Maiorescu (Reperoriul nostru teatral în „Familia”, ian. 1870). Precocitatea unui Iorga, Enescu sau Sadoveanu se explică mai ales prin pretempuriul cult al muncii sistematice, animate de dorința autodepășirii.

Tineretul de astăzi al țării noastre poate să-și lege viața și soarta cu încredere de mărețele obiective ale socialismului și comunismului victorios. Este garanția sigură a tinereții fără bătrînețe, a creației menite să dăinuie dincolo de inexorabilul sfârșit al indivizilor.

N. BARBU

Emilia BOBOIA :

„Primăvara”

continuare în pag. 9)

Dragii mei prieteni—studenți!

Ocupația mea îmi dă privilegiul de a mă afla printre tineri, de a lucra cot la cot cu ei și de a le cunoaște, cred eu, mai bine preocupările, năzuințele și idealul lor de viață. De aceea, am convingerea că orice referire la tineretul din patria noastră trebuie să cuprindă — în primul rând — sublinierea rolului important pe care îl are această categorie de cetățeni, în traducerea în viață a Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Fiind un program al viitorului patriei noastre, era firesc ca el să implice angajarea nemijlocită a tuturor tinerilor la clădirea acestui viitor, participarea lor cu tot entuziasmul caracte-

ristic acestei vârste în desăvârșirea operei începută cu mult timp în urmă de trecutele generații de revoluționari, sub conducerea Partidului Comunist Român.

În fabrici și uzine, pe ogoare, în amfiteatre și laboratoare, tinerii României socialiste își aduc o contribuție substanțială la propășirea patriei, alături de cei mai vîrstnici. Dar nu numai ponderea acestei contribuții o are în vedere partidul cînd cere tineretului să se dedice plener cauzei nobile de construire a unui viitor luminos al patriei noastre. Este vorba despre făurirea unui OM nou, eliberat de mentalitățile dominante ale vechilor orînduirii sociale, OM care să înfrunghieze calitățile morale și spirituale cele mai notabile, OM fără de care nu poate fi

De la copilărie la tinerețe

Trecerea de la climatul familial la cel școlar reprezintă în formarea tinărului o etapă crucială. o mutație psihologică meritînd o cit de sumară analiză.

Mai dăinuie părerea că școala este și ea o familie, iar afecțiunea, filială a copilului își lărgiște raza ei de comuniune asupra profesorului, iar cea fraternă asupra colegilor. Ne întrebăm în cazul acesta de ce instrucția și educația copiilor se încredințează profesorilor chiar atunci cînd părinții posedă suficiente cunoștințe spre a-i forma? Pare ciudat, dar părinții nu-și pot îndeplini sarcina pedagogică în aceeași măsură în care o poate face o persoană străină. „Iubirea este fără răbdare”, spune filosoful francez Alain și tot el susține că, deși școala este o instituție tot atât de naturală ca și familia, ea este foarte deosebită de aceasta din urmă. Dacă familia este o „școală a sentimentului”, cu atmosfera de devotament, încredere, admirație, climatul școlar este al echității, egalității, ordinii, disciplinei și solidarității. Școala este etapa trecerii de la egocentrism la allocentrism sau sociocentrism, similară cu mutația umană de la geocentrism la heliocentrism.

Psihologul Jean Piaget adresează unui copil de 4-5 ani întrebarea dacă acesta are un frate și primește un răspuns afirmativ, dar copilul nu este de acord că și el, la rîndul lui, este fratele celui-lalt. „Reversibilitatea” relației presupune o ridicare la un nivel superior al conștiinței, o decenterare a eului, cînd semnificațiile se conturează în lumina unor alte criterii care permit o cale întoarsă, un punct de vedere cu direcția din afară înăuntru. Astfel, eul devine conștient de sine prin prisma conștiinței altuia.

Otilia Cazimir a scris o minunată navelă: „A murit Luchi”. În prima ei zi de școală, Luchi are o mare surpriză, de a constata că este strigat la catalog cu numele de Casian Alexandra. Luchi, centrul lumii familiale pînă atunci, unică pentru cei din jurul ei, devine „elevă”, personaj la fel, dintr-un punct de vedere, cu sutele din jurul ei.

Acad. V. PAVELCU

continuare în pag. 9)

conceput comunismul — acest vis de aur al omenirii.

Firește, acest OM nou nu poate fi zămislit altundeva, în afara societății actuale. De aici decurge importanța cu totul deosebită pe care Partidul Comunist Român o atribuie tineretului, ca forța revoluționară a societății noastre. În recenta cuvîntare rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea populară din Capitală, consacrată întîlnirii secretarului general cu reprezentanții ai alegătorilor, sint cuprinse următoarele îndemnuri către cei tineri: „Nu uitați nici un moment, dragii prieteni tineri, că tot ceea ce înfăptuiți astăzi este menit să vă asigure vouă, mîine, condiții de muncă și de viață tot mai bune, să asigure o viață tot mai luminoasă generațiilor vii-

Prof. dr. C. CORDUNEANU
Prorector al Universității „A. I. Cuza”
Membru corespondent al Academiei R.S.R.

(continuare în pag. 8)

Promisiuni și certitudini în proză

Liviu LEONTE

Un prozator prea puțin discutat este Ion Dumitru Teodorescu, aflat, cu **Aproapele**, la cel de al patrulea volum. Mă gândesc nu atât la consemnarea cărților sale, deoarece, presupun că, în afară de profilul foarte la obiect pe care i-l face C. Ungureanu în nr. 9 al revistei „Orizont”, scriitorul a stat în atenția cronicilor și a recenziilor, cât la faptul că el „nu a intrat în conștiința literară (expresia aparține lui C. Ungureanu) măcar din unghiul tendințelor prozei contemporane. **Aproapele** ni-l relevă structural atașat unei formule de proză modernă, puțin convingător pe suprafețele prozelor scurte, dobîndind o surprinzătoare densitate în **Șase căluți în galop** și **Orașele de la ora patru** (Băruță) care închipite împreună un microman dedicat purității adolescenței contrariate, într-un dificil proces de adaptare. Scriitorul nu beneficiază de calitatea concentrării potrivit exigențelor genului scurt și, dintre celelalte piese ale volumului, notabile mi se par **Dificilul drum al curajului** și **Tu vei fi fruct** care și ele trebuie citite împreună, reușind să contureze o biografie agitată, cu traume nevindicate din adolescență. Ion Dumitru Teodorescu folosește însă în exces discursul eliptic, schimbă permanent unghiul relatării, introduce frecvent fragmente poetice sau reflexive, caută uneori un simbol unificator. Toate acestea, aglomerate în spațiul unei proze scurte, conduc spre obscurizare, spre inutila complicare a adevărilor elementare, spre formularea pretențios-meditativă. Din **Trădind bătrînul se stinge** se reține doar momentul dilatării timpului ca o prefigurare a morții, **Spectacol de gală** caută să surprindă în termeni care amintesc de proza lui Mircea Ciobanu, criza „terminării” unui artist, într-un cadru în care realul se interferează cu halucinantul. **Aproapele** se vrea o parabolă asupra libertății și rezistenței la opresiune, compromisă însă de accente teziste. Naratiunea sfîrșește naiv-simbolic: pe locul casei eroului-model sau „matrice” a libertății se înalță un hotel în care nu intră nimeni, care apoi o pornește singur pentru a se scufunda în Fluviu (cu majusculă). Tot în Fluviu (și tot cu majusculă) se înecă și bătrînul actor din **Spectacol de gală**.

Atunci cînd Ion Dumitru Teodorescu își dă răgazul unei priviri mai atente și mai detaliate, cînd nu pierde din vedere structurarea riguroasă a narațiunilor în care planul social își aduce partea sa de contribuție în înțelegerea unor biografii mai complicate, rezultatele sînt excelente, cum atestă **Șase căluți în galop** și **Orașele de la ora patru** (Băruță). Prozatorul e fascinat de zonele ascunse ale sufletului infantil și adolescent care își păstrează și își demonstrează puritatea în condițiile unor violente șocuri și împotriva tuturor aparențelor. Cei „șase căluți în galop” sînt șase tineri muncitori, trecuți prin școala de reeducare, bucurîndu-se acum de libertatea muncii și a destinderii. Manifestările întempestive apar și acum, dar ele exprimă nevoia prieteniei și a dragostei, reacția la obstacolele care le barează libera expansiune. Scriitorul se apropie de ei cu simpatie și

umor, cu o undă de patetism repede reprimat în comentarea situațiilor-limită. Este și el un participant la jocul acestor copii mari, admirîndu-i și ironizîndu-i totodată, ca în acest scurt pasaj de reportaj scris în versete: „... Nimeni nu se putea lua de ei o-bosiră de atîta libertate, după prima lună contractară o greață, care se agrava în următoarele; norocul lor că le rămăsese munca; ciștigară, astfel, pe lîngă antrenament și un sol de plăcere în a se is-tovi muncind, cerură ore suplimentare și le a-vură;

maistrul le aducea laude, venea adică în fiecare dimineață cu buche-tul proaspăt și-ncepea să le împartă odată cu tainul de lapte, supliment pentru mediu toxic.

Și așa căpătă maistrul steaua de frunză și o primă excepțională, în fotografia de la panou arată excep-tional” (p. 115).

Schimburile de scrisori dezvăluie, sub banalul și uneori ridicolul stilu-lui epistolar, nalvitatea dar și aspi-rațiile spre o concepție asupra vieții. Ironia e și aici tandră: „Un singur exemplu: a venit la mine răscolită, cu un album de reproducere după tablourile unui pictor A. Dürer, susțî-nînd că semănați cu „Portretul unui tînăr” (așa se numește tabloul, inter-resați-vă), lucru ce mi se pare exa-gerat și nesănătos din partea Albe-rtiei: unde o s-o ducă asta?” (p. 97—98). Nu lipsesc în intervertirea conti-nuă a discursului epic în care rămî-ne mereu o doză de ambiguitate cu privire la timp, la succesiunea realu-lui și a imaginărilor, sondările adînci, în pluriile ascunse ale conștiințelor. Eroii cei mai pregnanți sînt turbura-tul și căutătorul de adevăr Aftenie, bizarul și ingenuul Băruță, al cărui accident psihic, înaintea celui care îl schilodește fizic, este urmărit în cauzele depărtate ale copilăriei petrecute la orfelinat. Tonifiantă rămîne, în po-fida acestei materii intens dramatice, subsumarea tuturor biografiilor la ce-riștele unei trăiri plene, sub soa-rele amicitțiilor și al bucuriilor exis-tenței.

Eugen Uricaru apare ca un scriitor deja format în volumul său de debut, **Despre purpură**. Prozele fantastice ale lui Eugen Uricaru sînt, ca și textele lui Ion Dumitru Teodorescu, mai con-cludente cînd au posibilitatea să se organizeze în construcții de relativă am-ploare, pierzîndu-și consistența în narațiunile scurte, cu caracter inde-pendent. Pentru acest volum rămîn definitorii prozele dedicate Vladiei, tărîm necunoscut, descoperit numai prin puterea invenției și a jocului. **In-ventînd**, text preliminar, ne oferă „cheia” literaturii lui Eugen Uricaru: „Cred că este una dintre cele mai in-teresante stări ale poeziei să recunoști un loc necunoscut. Sau, se poate și asta, să ai viziunea bruscă a unor o-rașe, a unor străzi sau crînguri ce exis-tă, dar în altă lume, în alt timp. Aceste fapte nu mi s-au mai întîm-plat și de aceea mă duc la Vladia. Cuno-sc acolo cîțiva oameni de-a dreptul fermecători, dar pe care nu

i-am văzut vreodată. Lucrul nu mă neliniștește pentru că imaginea lor are ciudata proprietate de a deveni mai clară în memorie odată cu scurgerea timpului. E o lume Vladia, o lume care trăiește, în felul ei, într-un conti-nuuu joc, așa cum se întîmplă și în jocul de șah” (p. 5—6). Așadar stare de grație, inițiere, situarea literaturii practicate sub semnul poeziei care nu reflectă, ci creează. Nonexistența Vladiei nu numai că nu impietează a-supra propriei sale invenții, dar e însăși condiția ei. Eugen Uricaru ex-primă, cum s-a observat, o idee asupra literaturii, iar termenii demersului conturează tipul de fantastic căreia îi aparțin prozele din **Despre purpură**. Pînă a scrie literatura, scriitorul o explică în termeni cit mai inteligibili, operînd prin analogii și disocieri con-tinuu.

Teritoriul inventat al Vladiei este apoi cucerit printr-o metodă care poartă, aparent, însemnele realismu-lui. Nicol Antim, tînăr profesor de istorie, pătrunde în Vladia și o des-coopere, atent la detaliile decorului, încercînd să pătrundă tainele sau doar taina oamenilor. Rezultatele sînt surprinzătoare, farmecul și neliniștea cărții izvorăsc din neputința finali-zării, din reluarea obsesivă a tenta-tivelor infructuoase ale cuceririi. În loc să se clarifice, lucrurile se de-părtează într-o zonă a inaccesibilului, căpătînd o aură de mister. Modelul kafkian este vizibil, adaptat la capa-citatea lui Eugen Uricaru de a rele-va cu discreție, încercătura poetică a „realității” inventate. În Vladia, fie-care lucru există și nu există, cei cîțiva oameni care o locuiesc sînt și nu sînt fericiți, doresc să plece și nu pleacă. În fiecare an un transport ne-văzut pleacă spre oraș, se aude numai zgomotul unui motor care se îndepăr-tează mereu, un individ scrie inter-mittabile dosare cu răspunsurile cetă-țenilor, se produce treptat integrarea, prin mimetism cu peisajul, viața co-plește zidurile omului. Ideea subtilă, mai departată, a scriitorului e că prezen-ța elementelor din realitatea cu-noscută, material obligatoriu al con-strucțiilor imaginare, le tulbură pe acestea din urmă care nu mai pot a-juste la echilibrul ideal. Aici trebuie căutat sensul în **Vanessa Ligata**, isto-rie despre acea specie de fluturi care semnaleză fericirea fără să o aducă și care dispore odată cu venirea lui Nicol Antim. În confruntarea dintre Vladia inexistentă și inventată și rea-litatea care-i furnizează elementele constructive, se produce, pe incetul, o osmoză și o degradare reciprocă. Cei veniți din afară se supun legi-lor Vladiei, dar își impun și legile lor, misterioasa vilă Katerină e per-cheziționată de plutonierul Copaciu și de colegul său, inginerul Bașaliga care maculează tot ce atinge. Condiția Vladiei, inventată fiindcă nu există, este, pînă la urmă și în mod fatal, dispariția, extincția. Din ea nu rămîn decît stranii amintiri, ele prilejuiesc punerea în valoare a fantasticului și a poeticalului din universul creat de Eugen Uricaru, fără însă a avea și acea capacitate de sugestie a imagi-nilor relevante din narațiunile despre Vladia care alcătuiesc piesele de rezistență ale volumului.

mei citadine altoit pe un fundal naturalistic grandios. Poemele Organistului, Interior, Leandru, Frumoase naturale, Lacul, Mina cu mănășca, Lespedea, Ciresul etc. sînt grăitoare. În acest sens, Poeziile se constituie într-un volum care atestă maturizarea poetului, conferind o aură de grație unei voci originale.

LUCIA FETCU: Aer

O poezie ceremonioasă, ușor meditativă, în tonul Ilenei Mălăncioiu, ne propune recentul debut al Luciei Fetcu, autoare cu reale inclinații lirice: „Sînt urîtă, bătrîne, / Suflet îmi iese prin por / Amestecat cu cenușă / Și cu gust de pămînt unori / Suflet îmi crește pe mădular / Il plivesc cu lacrimi apoase / Și mă strîmb că mă doare / Adine, pîn'la oase / Suflet sclențește în glasul meu / Apăsător monoton nepotrivit / Sînt urîtă, bătrîne — ce mai / Și e greu / De trăit”. Confesiunea directă, frustă, acuratețea unor versuri, inocența și candoarea, nu rareori doar simulate, fac ca versurile debutantei să prindă la public. Un ciudat refuz al adaptării, dorința de însingurare, o memorie care descoperă amănun-tele, iată pilonii pe care poeta își construiește universul. De aici o în-treagă recuzită și nuanțările „aproape” existențiale, dulcегăria unor capricii și sentimentalismul desuet, iluzia autenticității trăirilor, locurile comune, un vocabular mult prea sărac tribulațiilor pe care poeta și le propune („Cu prietenie și înțelegere mă loveai peste față / Carne sîngera în mine ușor / Cu prietenie și înțelegere pe viață / Te uitai cum mor / Și ziceai sau poate chiar nu / — Cine știe cînd toate dor — / Numai tu numai tu, numai tu / Iar carne sîngera în mine ușor”). Lucia Fetcu se dovedește, însă, a avea resurse și disponibilități destul de vaste, dar nu se poate trasa încă linia de evoluție a acestei poezii „brutal feminine”, tinzînd spre manierism. Talentul nu-i lipsește, ci doar exigența față de sine și de modele. Ca dovadă, aceste versuri de o frumusețe aparte: „Sin-gură mă voi plînge pe mine cît sînt și cît sînt / Impietrică sub ploaia de ramuri vie / Stropită de frunze și vînt / Cu lacrimi asemenea mie / / Lipsită de apărare voi fi cînd nu voi mai fi / Să mă gîndiți în mie / / Lipsită de apărare voi fi cînd nu voi mai fi / Să mă gîndiți în mie / / Tre-tăcere / Aspra răbdare a lui a ști / Greu se atinge, greu se cere / / Tre-

„Literatura tînără”

Probabil că începînd cu romantismul se poate vorbi de o „oficializare”, de o „instituționalizare” a ideii de „literatură tînără”. „Sub raportul vîrstei — remarca G. Călinescu — clasicul are o unică vîrstă incertă...” În schimb romanticul este — în mod agresiv-programatic — tînăr. Ideea de „literatură tînără” polarizează curînd o serie întregă de alte semnificații: frondă estetică, non-conformism, distanțare față de tradiție; tot acum se conștientizează tot mai acut opoziția dintre generații. Literatura post-romantică consolidează mitul scriitoru-lui tînăr, mit modern prin excelență, identificabil cu toate manifestările artistice de „avangardă”, de ruptură. Epoca simbolismului adaugă note noi: „damnare”, epui-zare precoce a puterii de creație, blazare prematură, ceea ce face ca perioada creatoare să coincidă cu prima tinerete sau chiar cu adolescența; se întîmplă ca, depă-șind această vîrstă, artistul să-și abandoneze, din pro-prie inițiativă, unelele (cazul exemplar: Rimbaud). Avangarda pare a fi „apanajul” generației tinere. Supra-realismul merge mai departe și propune genii-copii (inițiativă de circulație mai largă; a se vedea cazul Minou Drouet, analizat de Barthes în una din „mitolo-giile” sale, și anume „La littérature selon Minou Drouet”). În fine, într-un pliant publicitar de acum cîțiva ani al revistei **Tel Quel** se putea citi: „**Tel Quel** este singura mare revistă dirijată exclusiv de tineri scriitori. Ea adu-ce o perspectivă critică nouă asupra literaturii de ieri și de azi. Ea orientează literatura de mîine”. Formulări lipsite de echivoc...

Este cît se poate de firesc, în acest context, interesul criticii pentru ceea ce pare a fi „vîrsta privilegiată” a creației. Au apărut și la noi cărți care „izolează” pro-ducția de tinerete a unei personalități („Tînărul Dosto-ievski”, „Tînărul Maiorescu”). Nu de mult, un critic își intitula un ciclu de eseuri „Capodopere ale tineretii”. Interesul pentru scrierile inedite, redescoperite, mărturie ale începuturilor activității unui scriitor este mult mai vechi (trist paradox: scrierile „postume” sînt, în cele mai multe cazuri, opere ale tineretii). Ca să nu mai vor-bim de cercetările inspirate de psihanaliză, după care, pare-se, operele scrise la o anumită vîrstă concentrează toate obsesiile și toate complexele pe care le poate avea individul creator; de unde s-ar putea trage concluzia că literatura tinerilor este o literatură „transparentă”, care parcă se oferă decodării, în care citești, deci, ca în-tr-o... carte deschisă.

Dincolo de notele comune oricăror manifestări ale mitului scriitorului tînăr, să încercăm a vedea cum se spune, hic et nunc, problema „literaturii tinere”. Înainte de aceasta, o primă observație: literatura română a secolului XIX, mai ales perioadele cunoscute sub numele de „epoca pașoptistă” și „epoca marilor clasici” este o li-teratură a tinerilor. Alecsandri și Kogălniceanu, Emi-nescu și Maiorescu au dat opere fundamentale sau au ajuns pe anumite trepte ale ierarhiei universitare la o vîrstă uneori aproape incredibilă (Maiorescu rector la 23 de ani); anii de aur ai literaturii noastre clasice s-au aflat sub semnul „junimii”. Situația aceasta a fost, evi-dent, determinată de un întreg complex de împrejurări istorice, a căror analiză a fost întreprinsă. Tot în func-ție de anumite condiționări istorice trebuie să discutăm evoluția ideii de „scriitor tînăr” în viața literară a ul-timilor 30 de ani. La început, cînd se pune accentul pe necesitatea creării și consolidării unei „literaturii noi”, scriitorul tînăr era cel dintîi chemat să răspundă acestui deziderat, conform unui raționament foarte simplu: unei literaturi „tinere” îi trebuie scriitori tineri. Abia în anii '60 lucrurile încep să se nuanțeze: o generație (mai ales „poetică” și „critică”) își afirmă individualitatea prin confruntare cu generația imediat premergătoare (în fapt, aproape la fel de tînără) și, fapt decisiv, reînnoind legă-turile cu o anumită tradiție. Tot atunci încep să fie pre-cizate termenii unor discuții care vor fi reluate, perio-dic și insistent, pînă astăzi: specificul literaturii tiner-ilor, raportul tradiție-inovație, problema generațiilor etc. Istoricul acestei perioade literare va avea, cu sigu-ranță, mult de furcă atunci cînd va încerca să se des-curce printre foarte numeroasele și adesea contradic-toriile luări de poziție; și va trebui totodată să țină cont de schimbările care au avut loc în numai cîțiva ani, schimbări vizînd, de exemplu, modul în care este receptată de către critică literatura tinerilor. Foarte re-cent, în cadrul unei anchete realizate de o revistă stu-dențească de cultură, doi poeți (tineri, se înțelege), foar-te apreciați, observă că astăzi există în revistele literare cronici ale debuturilor, că scrierile tinerilor se află în atenția criticilor de marcă ai momentului etc., ceea ce, după opinia lor, nu se prea întîmpla în urmă cu cîțiva ani. Aceste observații arată, în fond, că una din proble-mele întotdeauna acute este aceea a statutului scriitoru-lui tînăr (în ultimă instanță, a statutului său social): posibilitățile de afirmare în reviste, de debut în volum, modul în care este receptat de critică și de public etc. (atingem astfel o anumită problematică a sociologiei succesului).

(continuare în pag. 8)

AI. CALINESCU

mențiuni critice

DINU FLĂMÂND: Poezii

Inteligent și rafinat, Dinu Flămînd tinde să ne ofere, în prelungirea Apeironului, un volum care să desăvîrșească un edificiu liric, așezîndu-se în categoria acelor poeți pentru care erosul și originarul nu sînt simple tentații sau teme, ci însăși esența poeziei, starea în care „single de-prinde o bucurie confuză” — aceea a uimirii și a risipei cosmice. Ritua-lurile la care se supune poetul, atunci cînd „ne scoate iarba din minți”, sînt ritualuri ale purificării, așezare în elementar sub zodia calmă a cîntării pure, orifice: „A suflat o rază prin colburi / și aerul dospes-te acum a sămîntă / în plasma lacrimii tale se stinge / umbeliferă, sămînta de singe” (Plîns stătut). Este zodia „organistului”, a celui care începe să cînte ciudat „din lira-aceea care asuprește / ... toate simțurile”, deschi-zînd astfel perspective nebănuite întru lămurirea lăuntruului în care zac, mai mult sau mai puțin dezghecate, tainele lumii, „vechea cicatrice” a celui însetat de cunoaștere: „Marea s-a zbcucumtat toată noaptea / — era un ritm de la zei, plecării și întoarceri — / am respirat cu marea și ape negre m-au limpezit”.

Se poate spune, fără a risca prea mult, că Dinu Flămînd este un nostalgic, dar unul aparte. În poezia sa își dau întîlnire, într-un joc voluptuos, timpii și spațiile cosmice cu luxuriantă viață lăuntrică, și aceasta nu printr-o forțare a poeziei, ci prin atracția pe care vîrsta de aur o exercită, prin păienjeniișul de semne care ne face solidari cu o anume comuniune de pătrundere a Cosmosului, aceea a omului uimit care nu structurează elementele, ci le distruge, căuțînd principii ultime. În cazul acestui poet, apeironul este un principiu ultim, dar nu și singurul posibil. Căci Dinu Flămînd este un demon atins de focul transluclid, un scormonitor prin „zile fără memorie (...) ale uimirii, ale risipei”, des-cinzînd din marea familie a „neliniștiților”, a căror lecție poetul a știut s-o asimileze, configurîndu-și un orizont în mișcare, un univers al lacri-

ceți-mă dintre voi prin simplă durere, lin / Veți rămîne cu un cuvînt mai puțin”.

M. BRAD

CORINA CRISTEA: Goana după vînt

Goana după vînt este un roman psihologic, conceput prin prisma reamintirii, în care începutul și sfîrșitul ne readuc în sfera trăirilor pre-zente ale Mariei Condur, căreia scriitoarea îi atribuie funcția de nara-tor al unor evenimente relate progresiv, pe măsură ce firul acțiunii se derulează în manieră fragmentară de montaj.

Cristina, Ana, Mihai, Sebastian devin coordonate ale universului narativ, prin care Corina Cristea descoperă imaginea în spatele căreia Maria își ascunde identitatea. Dezvăluirea sa este realizată prin cei doi protagoniști, „fiicele”, Elisabeta și Herman, cu rol minim în desfășurarea faptică, care par a puncta doar structura spațială a romanului.

Sensibilitatea dusă pînă la exacerbare, focalizarea conștiințelor, le re-levă, în sensul plasării lor în ipostaze care permit asociații temporale, pe fondul realității cotidiene.

În acest context propriul eu al naratorului (Maria Condur) este sursă a ficțiunii fluctuante, în care monologul se evidențiază ca refer-ent al existenței interioare, în care timpul prezent nu conferă egoului o valoare sigură. Recapitularea timpului trăit delimitază personalitățile, le conferă valențe noi, ca răspuns la întrebările puse cîndva, în situații similare.

Narațiunea, realizată în viziunea naratorului omniscient, fixează ca-drul necesar fiecărei secvențe a romanului, completînd elementele uni-versului în care evoluează protagoniștii. Procesul de redescoperire a su-fletului acestora este relevat din perspectiva vieții de familie, ale cărei esențe sînt comunicate pînă la capăt de Maria Condur.

Goana după vînt reprezintă o tentativă izbucită de abordare a mo-dalității narative a „fluxului conștiinței” și o interesantă penetrație în sfera de manifestare a personalității umane.

Mariana ZAVATI

Conștiința noastră

Așa cum rezultă din chemarea înflăcărată adresată de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la Congresul al XI-lea al P.C.R., tineretului îi revine înalta menire de a învăța, de a se pregăti pentru muncă și viață, însușindu-și spiritul comunist ce caracterizează întreaga activitate a partidului nostru, de a cunoaște cele mai valoroase cuceriri ale științei din toate domeniile, de a milita neabătut pentru promovarea spiritului revoluționar, a noului în toate sectoarele de activitate. Pentru întregul

nostru tineret se impune necesitatea înțelegerii faptului că manifestarea conștiinței sale revoluționare, patriotice, a răspunderii față de societate se întruchipează în contribuția adusă la realizarea politicii P.C.R., a Programului său, a documentelor Congresului al XI-lea, adoptate cu însuflețire de întregul popor, de tânăra noastră generație, documente ce stabilesc obiectivele și sarcinile continuării pe o treaptă mai înaltă a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism.

Uniunea Tineretului Comunist, preocupându-se de formarea și educarea tineretului pentru muncă și viață în spiritul prevederilor Codului principiilor și normelor muncii și vieții comunistilor, ale eticii și echității socialiste. Își înscrie în centrul activității sale, în mod prioritar, promovarea celor mai diverse forme și metode de activitate care să asigure o cuprindere largă a întregului tineret la o activitate utilă societății. În centrul activității de dezvoltare a conștiinței socialiste a tineretului se situează educația prin muncă și pentru muncă. De aceea se impune ca în activitatea noastră politică să fie prezentă, ca un fir ro-

su, problema muncii — factor de bază al existenței umane, al formării și afirmării omului nou, fără de care, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, nu poți fi nici pionier, nici utecist, nici comunist, nici constructor al societății socialiste.

O însemnată deosebită o are în acest sens antrenarea mai largă a tinerilor la întrecerea: „Tineretul — factor activ în realizarea cincinalului înainte de termen”. Organizațiile de tineret trebuie să acționeze pentru ca fiecare tânăr să-și facă datoria la locul de muncă, acolo unde își desfășoară activitatea zilnică — în fabrici și uzine, pe ogoarele județului, pe băncile școlilor și facultăților.

În contextul realităților Iașului contemporan, pentru Organizația județeană U.T.C. ceea ce se impune ca obiectiv esențial este preocuparea ca tineretul să muncească efectiv în cadrul inițiativelor proprii: organizarea de șantiere și tabere de muncă patriotică, extinderea auto-gospodăririi, participarea la activități cu caracter obștesc, integrarea învățămîntului cu producția și cercetarea, cultivarea în rîndul tineretului a prețurii muncii productive, încadrarea în muncă a absolvenților, precum și a tuturor tinerilor.

Urmași ai celor care au făurit Iașul, noi tinerii, constructorii lui de azi trăim cu hotărârea de a făuri un Iași demn de înălțimea viziunii formulate clar și științific în documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. Tradiția ne obligă și ne obligă însăși conștiința noastră de tineri comuniști să amplificăm realizările pe care le-am obținut.

Ne obligă și ne angajează însăși viziunea convingătoare a documentelor Congresului al XI-lea despre viitorul pe care trebuie să-l făurim și care ne va aparține, viitor din care, de ce n-am recunoaște, mulți dintre noi abia dacă ne imaginăm Iașul din anul 2000. Deprinși, sub lumina matură a gândirii științifice a partidului, să gândim noi înșine realist, să analizăm lucrurile în mod critic și autocritic, putem să spunem, fără teama de a greși, că tinerii din județ, de pe întreg cuprinsul patriei sînt gata să răspundă cum se cuvine înaltei îndatoriri istorice de beneficiari și constructori ai viitorului.

Dumitru NAGAT,
Prim-secretar al Comitetului
județean Iași al U.T.C.

Titlul acesta mi l-a sugerat un lăcătuș mecanic de la Uzina mecanică „Nicolina”, LAURENȚIU BULGĂRAȘU, în vîrstă de 26 de ani, controlor tehnic de calitate. Aflu aici că un alt tânăr, Petru Lăcătușu, despre care am scris mai pe larg cu alt prilej în revista noastră, a devenit secretarul U.T.C. al uzinei. Discutăm despre tinerete și tineret, căutînd să încropim o definiție ad-hoc a acestei vîrste, punct de interferență a opțiunilor, locul geometric al celor mai îndrăznețe acțiuni și idei, „și, ca o sinteză, observă Laurențiu Bulgărașu, constituindu-se drept simbol al acestora. Mă pregătesc să notez dar el continuă: „tineretului îi este caracteristică tentativa de a depăși, dacă este posibil, tot ceea ce înglobează cunoașterea pînă la acea dată, o autodepășire permanentă, chiar dacă uneori este riscantă sau insuficient gîndită. Dar tînărul iubește noul mai puternic decît controlul rațional și cutezanța îl caracterizează mai curînd decît prevederea”. Purtăm discuția într-o încăpere încărcată cu diplome sportive, înaltă, și pe ușa căreia intră și ies mereu oameni, sună telefoane, iar un reporter al postului de radio Iași așteaptă să-și facă emisiunea. Îi trebuie „zgomot de fond”, parcă, așa înțeleg, îmi spune că stă de o oră, că la Fibre sintetice, a avut mai mult noroc.

„Tînărul are un foarte acut simț al comparației, continuă interlocutorul. Îl preocupă tot ceea ce este nou și deosebit și reține ce consideră că este mai evoluat și mai interesant. De aici dorința de a se face folositor societății și lui însuși, de a se afirma și de a afirma odată cu el și noul. E drept, în raportul dintre investiția de inteligență și rezultatele concrete, practice, procentul nu este de sută la sută. Mai mult, în uzină avem și tineri pentru care angajamentele formale constituie o practică. Vor să se afirme, dar rămîn la expresia verbală. Fac și dreg în ședințe, iar apoi uită. La „Nicolina” lucrează cam 2.000 de tineri, 60 la sută din personal și faptul că cei mai mulți își îndeplinesc datoria nu trebuie să ne facă să-i uităm pe ceilalți. Se întîmplă ca și un secretar U.T.C. să-și ia angajamente pe care să nu le onoreze. Apoi, la o adică, vine și el cu motivări. Dar de ce să nu ne gîndim de la început la greutăți pentru a nu umbla apoi după justificări?”

„Abordarea chestiunilor ce cad în sarcina tineretului, observă PETRU AGRIGOROAIEI, 26 ani, lăcătuș întreținere, revine educației din școală care încă nu creează un climat de responsabilitate personală. Există o deosebire substanțială între disciplina din școală și disciplina muncii și lucrul acesta îl resimte puternic producția cînd primește absolvenți care vin de pe băncile școlii cu un comportament și o atitudine față de muncă pline de pretenții.

„De multe ori „calificarea pe bandă” duce la suficiență și de aici la goluri în producție — observă Laurențiu Bulgărașu și menționează cîteva cazuri în

care se face evidentă lipsă de interes pentru satisfacerea calității. Este de altfel principala sa nemulțumire și remedierii acestei cerințe îi consacră ore și ore de activitate după cele 8 de producție propriu-zisă. Specializarea aceasta intensă nu prejudiciază o educație culturală mai largă? întreb.

„Ba da, bineînțeles, dar e mai important să știi un lucru bine decît multe și prost, continuă P. Agrigoroaiei. În ce mă privește urmez cursuri serale și asta presupune că timpul meu este extrem de limitat. Deși, este absolut cert că spectacolul, cultura, literatura sînt o necesitate și le prețuiesc chiar dacă nu mă pot bucura prea mult de ele”.

MASE PLASTICE, ora zece și cincizeci de minute, cincizeci de minute de așteptare într-un birou de secretariat în care asist

puternice impresii pe care le imprimă cunoașterea în general și cea artistică în special se capătă în tinerete.

— Ce raport este între tineri și vîrstnici la dv. în uzină? „Există și bătrîni secretoși, mi se răspunde după o clipă de ezitare. Ei cred că dețin tainele și friele meseriei, dar uită că peste toți vremea trece, că tehnica nouă presupune oameni noi pe care timpul îi modelează conform cerințelor epocii. Dar cred că între tendința tinerilor de a afirma noul și a celor mai vîrstnici de a păstra ceea ce au acumulat și care a fost noul timpului lor nu este o opoziție ireconciliabilă. Poate mai curînd o competitivitate. Mai puțin atunci cînd în spatele unor atitudini se ascunde formalismul și frazeologia demagogică. Dar, sînt dator să spun că muncitorul, tînărul creator de bunuri materiale, cel direct implicat în procesul de creație a bunurilor

RU mă ia retoric, cu amintiri literare din liceu: „Am studiat poezii lirice contemporane, dar nu prea i-am înțeles. În general citesc mereu toate cărțile care apar în colecția „Enigma” și „Romanul de dragoste”. Am citit despre poezii și prozatorii noștri români și după aceea am trecut să-i citesc pe străini”. Nu a crezut niciodată în dragoste „și nici nu am să cred vreodată”. E angrenată în munca U.T.C. care-i răpește suficient timp, dar asta nu o împiedică să urmeze cursurile serale ale facultății de chimie. Declară că „nu cunosc nici pe jumătate viața fiind încă tînără, așa că la problemele legate de viață nu pot răspunde decît cu jumătăți de răspunsuri”. Recunoaște valoarea argumentării. ION POHODNICARU este însă mai direct: „Nu citesc decît ce este bun, adică scris astfel ca să placă oricui. Ziarul cotidian al județului nostru așa crede că e cam

oare o delimitare atît de pronunțată între atitudinea ta proprie față de muncă și cea pe care o adopți față de neglijențele și abaterile altuia?”

Inchel discuția întrebîndu-l ca și pe colega sa dacă crede în dragoste. „Da. Poate mai degrabă fiindcă n-am prea avut parte de ea”.

TEHNOTON, ora 13,25. Formalitățile de rigoare pentru intrarea în uzină care, de aproximativ un an, fabrică aparate de radio. La poartă băieții de 18—20 de ani veniți să se angajeze. Cîteva clipe mai tîrziu află că media de vîrstă a uzinei este puțin peste 19 ani. Băieții și fetele care vin aici abia dacă știu ce e o bobină. Au lucrat pînă mai ieri în agricultură sau vin direct din liceu. Uzina produce, dar pe unde trec vād încă birouri și încăperi în care zidarii abia sîrșesc finisajele. La sodiu U.T.C., purtînd aceeași tentă de viitoare dare în folosință, o lozincă încă nefixată pe perete: „Cunoștințele sînt un produs perisabil”. Tovarășul BRISTAN CORNELIU, secretarul organizației, mă privește cu solicitudine. Este comunist, va împlini curînd 30 de ani și a „migrat” aici, după 8 ani „de Antibiotice”, imediat ce a aflat de noua uzină.

— Cum vedeți viitorul? Cred într-o epocă a calculatoarelor. Pe om îl depășesc la un moment dat cunoștințele și nu este o poveste faptul că se simte uneori complexat. Va crește odată cu nivelul bunurilor materiale și nivelul cerințelor spirituale. Față de necesitățile spirituale nu mă pot pronunța despre viitor. Fără îndoială că gradul de complexitate spirituală îl va caracteriza pe om în viitor, spre deosebire de specializarea către care tindem astăzi. Mă nemulțumește faptul că din diverse motive nu-mi pot valorifica încă deplin cunoștințele. Colectivul acesta atît de tînăr presupune o continuă supraveghere, lipsurile la capitolul cunoștințe tehnice și la coordonarea muncii ne fac încă să nu lucrăm cum am vrea. La pregătirea producției, care la noi e un domeniu capital, trebuie să se lucreze numai cu oameni care sînt capabili să găsească soluții. Ni se întîmplă și nouă uneori să vorbim cîndînd nejustificat pe materiale fictive și oameni care nu-s chiar la nivelul necesar, să scoatem panglici, cum se spune, baloane, să nu mai facem adică delimitare precisă între ce putem și ce nu să realizăm. Succesul în viață este legat de utilitatea socială. Călea succesului, cred eu, este înțelegerea perseverența și apoi talentul. Mai poate fi amintită o variantă a succesului, ca de pildă așezarea într-un post pe care nici nu-l visai. Dar aceasta îndeobște se numește baftă. Succesul în sine este concretizarea unui ideal și acesta din urmă caracterizează majoritatea tineretului nostru.

La plecare, C. Bristan își exprimă dorința de a face mai des astfel de „descinderi”, chiar cu oarecare regularitate. Este și hotărîrea revistei noastre care va urmări îndeaproape preocupările și inițiativele tineretului și concretizarea lor în procesul muncii.

TINEREȚEA CA SIMBOL

reportaj de
Doru Kalmuski

Corneliu Bristan

Traian Șorănescu

Petru Agrigoroaie

Laurențiu Bulgărașu

la o discuție în termeni tehnici, quasi inteligibili pentru mine despre extrudere și foliere. O secretară mă privește nu tocmai prietenos, o înțeleg, a dat în două rînduri telefoane prin fabrică după tovarășul ȘORĂNESCU pe care trebuie să-l întilnesc. Îmi spune că e datoria ei dar, e vizibil, o datorie pentru care nu manifestă entuziasm. În sfîrșit, sosește cel căutat, îl însoțesc către sediul comitetului U.T.C. „De ce nu veniți pe la noi pentru niște întîlniri cu muncitorii, mă întrebă pe drum; nu de mult pictorii ieșeni au deschis aici o expoziție. Arta e o necesitate a tuturor vîrstelor, nu numai a tinerilor (parcă aud o frază rostită la „Nicolina”), dar trebuie făcut mai mult pentru cultivarea și educarea tineretului în spiritul culturii adevărate, a promovării ei, așa spune, cu orice preț. Nu trebuie uitat că cele mai

nu practică aceste evaziuni. Căci el știe precis și concret ce are de făcut și de îndeplinit. Această tendință de a da cu praf în ochi e proprie unor birocratizați care-și fac o falsă profesie din angajamentul fără suport material bine întemeiat. Vreau să subliniez, o părere personală, tinerii sînt mult mai sinceri, cu ei se poate lucra minunat, se poate colabora excelent. Înțeleg că sinteți nu numai un reprezentant dar și un admirator al tinerilor. „Da, n-aș vrea să fiu niciodată bătrîn. Defectele tineretului sînt mai acceptabile decît ale celeilalte vîrste. Tovarășul Șorănescu îmi prezintă doi tineri: LUCIA STOLERU — 25 de ani, laborantă și ION POHODNICARU, 24 ani, operator-cercetări, amîndoi veniți în fugă din uzină, nelămuriți ce vreau de la ei, nepregătiți să se autocaracterizeze. Aflînd că sînt de la „Cronica”, LUCIA STOLE-

sărac în idei și cu atît mai mult în ce-i privește pe tineri”. Formulează opinia că „teatrul de idei e prea slab reprezentat, iar în ce privește opera are un repertoriu multi-secular. Întreb ce raport se stabilește în cadrul procesului de producție între tineret și cei mai în vîrstă. Ilustrează răspunsul cu exemplificări: „Inginerul Gh. Adamescu, șeful laboratorului de cercetări, doctorand, om cu multă experiență și multe calități ne tratează ca pe niște colegi, iar o doamnă ingineră care recent a absolvit facultatea de chimie pură, deși e de vîrstă noastră, are atitudinii opuse celui menționat”. — Este tineretea simbolul unei atitudini? „Da, poate a unei atitudini similare în foarte multe domenii, dar de ce unii tineri bine pregătiți profesional nu iau atitudine față de abaterile altora în procesul de producție? Este

Liviu Leonte: Când ne-am gândit, în redacție, la o discuție asupra condiției tinărului scriitor, într-un număr dedicat tineretului, am avut în vedere nu formularea unor opinii din afară despre, ci exprimarea directă a celor care o trăiesc și îi suportă toate implicațiile. Am invitat, cum se vede, cîțiva din reprezentanții „ultimului val”, dar ne-am permis să apelăm și la scriitorii care au trăit debutul la un trecut mai mult sau mai puțin apropiat și care, oricum, pot spune destule despre condiția tinărului scriitor. Observații că am evitat să-i numesc pe aceștia „tineri scriitori”. Rolul pe care intenționez să mi-l asum este doar de catalizator al dezbaterii, lăsînd prima partitură oaspeților. Ne-am gândit că obiectul discuției noastre presupune întîi acel ansamblu de factori care definesc o personalitate, fie ea în formare: talentul, orizontul cultural, profesia, viața civică. În al doilea rînd, ce raporturi se stabilesc între tinărul scriitor și instituțiile care publică literatura (reviste, edituri), care este atitudinea criticii față de el, care sînt, în general, factorii care îi stimulează sau nu afirmarea? Care este statutul său, în comparație cu scriitorul consacrat?

Nicolae Turtureanu: Prima condiție a scriitorului tinăr este... să fie scriitor. Cu carnet sau fără. Oricum, în primul rînd și pentru majoritatea tinerilor, ei sînt scriitori fără carnet. Este posibil ca unii să rămîină așa multă vreme, toată viața chiar. După cum alții încetează de a fi scriitori (dacă au fost!) imediat ce au devenit membri ai Uniunii... Argezi parcă spunea că debutează cu fiecare poezie nouă. Acest sentiment îl au, probabil, mulți dintre noi, fără să-l mărturisesc.

În realitate, asupra scriitorilor tineri se emit cele mai multe judecăți de valoare, și este normal să fie așa după cum nu este normal ca o serie întregă de scriitori, așa-zisii scriitori maturi, să fie priviți cu toleranță sau cu indiferență de către critica literară. Trebuie să conchidem că tinerii sînt cei care au împropățat sîngele literaturii noastre actuale, iar între ei aportul lui Labiș a fost covârșitor. Este cert că poezia lui Labiș a provocat un șoc în conștiințe și a pus în mod acut problema responsabilității scrisului. Pe acest teren fertilizat a apărut apoi generația lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu, Constantin Buzea, care au făcut ca despre fenomenul liric românesc să se vorbească tot mai mult pe mapamond.

Grigore Ilisei: Preocuparea pentru destinul tinerei generații de scriitori nu e de fel una nouă. A privi spre cei tineri, nu înseamnă doar a te uita spre cei care vin din urmă, înseamnă a vedea în viitor, a ști cum va arăta acesta. Deci grija pentru destinul tinerei generații este grija pentru viitorul unei literaturi. Cu toate acestea, ca intensitate, ca afdncime, fenomenul a cunoscut o evoluție destul de

capricioasă. În ultima vreme se simte o schimbare la față, o transformare profundă de mentalitate, de atitudine deși lucrurile nu sînt chiar cum ar trebui să fie. Pătruși de lecția marilor înaintași, tinerii scriitori vin cu individualitatea lor, care reprezintă cel mai ades o osinoză între tradiția mare românească și sensibilitatea timpului nostru.

Tinerii scriitori de la Iași, de exemplu, sînt oameni activi ai cetății, care prin îndeletnicirile lor reușesc să ajungă mai temeinic la marile surse ale artei. La Iași, scriitorii tineri sînt cei care au contribuit substanțial la revitalizarea atmosferei culturale. Fără editură, fără reviste mulți dintre tineri n-ar fi intrat cu siguranță în literatură. Prin aceasta vreau să înțeleg că pentru a putea pretinde tinerilor creatori să dea lucruri durabile, sînt necesare anumite condiții, trebuie creat un anumit climat care la Iași a început să existe.

Ion Chiriac: M-aș referi mai departe la condiția afirmării tinărului scriitor în Iași. Îmi vine în minte o afirmație făcută într-un articol din **Iașul literar**, numărul jubiliar de la a 20-a aniversare a revistei, unde se spune că peste Iași au trecut trei valuri mari de scriitori, ultimul fiind un val de scriitori tineri. Această afirmație poate aduce în minte proverbul „apa trece pietrele rămîn” dar, oricum, important e că aceste valuri nu s-au oprit, și mă bucur că izvorirea aceasta de valuri scriitoricești la Iași este din ce în ce mai energică și mai bine reprezentată. Această, chiar dacă tinerii scriitori nu sînt primiți uneori de critică așa cum ar trebui, chiar dacă nu cu ovații, dar cel puțin cu mai multă receptivitate. Poate nu cu totul întimplător, Iașul încă mai manifestă asupra tinerimii, mai ales din Moldova, aceeași atracție mirifică ca și în alte timpuri; tinerii vin la Iași cu o credință și cu o speranță, atrași poate de soarele acesta, de lumina care a fost, de lumina în care doresc să se topească și pe care doresc să o sporească. Dar deși aparențele re-ar putea contrazice, Iașul nu are totuși create condițiile de afirmare sistematică a tinerilor scriitori. Acum, să zicem, aproximativ zece ani existau motive pentru plecarea tinerilor scriitori ieșeni spre București, nu erau atîtea modalități de afirmare, nu era nici **Cronica**, nu era nici **Ediția Junimea**, nu erau nici **Convorbirile** ca organ mai operativ (mă bucuram cînd revista apărea mai des și cred că e necesar să apară mai des). Totuși, și atunci se putea face mai mult, și astăzi se poate face, nu neapărat mai mult, cît mai sistematic pentru promovarea, pentru afirmarea tinerilor scriitori ieșeni, moldoveni, pe plan național. Printre cauzele principale care nu asigură — hai să folosesc un termen care este un barbarism într-o conversație literară — eficiență maximă sînt chestiuni de organizare a vieții culturale în Iași, a climatului literar ieșean.

Cătălin Ciolca: Cred că nu putem coborî discuția asupra condiției tinărului scriitor la

masa rotundă a Cronicii

Condiția tinărului scriitor

A privi spre tineri înseamnă a privi spre viitor • Poți să fii poet în oricare colț al țării • Debutanții la „județul sărmanilor” • Scriitor este acela care își asumă o sarcină socială • Nostalgia măștrilor • E nevoie să se reînființeze societatea „Junimea”? • Mitul afirmării imediate • Exemple și modele • Despre scriitorii tineri trebuie să scrie toți criticii • Scriitorul este un arhitect al culturii • A-ți vedea singur propria dimensiune • Discuția rămîne deschisă.

chestiuni de organizare culturală. O organizare cît de perfectă din punct de vedere cultural, al climatului nu va duce nici înainte, nici înapoi literatura tinerilor.

Ion Chiriac: Nu mă gîndesc la măsuri administrative, ci pur și simplu la organizarea vieții scriitoricești la Iași. Ceea ce lipsește nu sînt mijloacele de afirmare publicistică, ci o organizare de tip spiritual, așa cum Iașul a dat dovada că a putut face și la '48, și la '66, și după 1900, în jurul Vieții românești.

Miron Blaga: Am să continui cele spuse de Ion Chiriac; deși în ultimul timp paginile revistelor **Convorbiri literare** și **Cronica** sînt deschise tinerilor, — dintre poeți ca Daniel Lascu, Paul Balahur, Angela Traian, Corneliu Popel, Nicolae Manea, Emil Nicolae — numai doi au debutat editorial pînă în prezent. Desigur că și scriitorul tinăr ar trebui să fie mai exigent cu sine. Dar și viața culturală a acestui oraș cu vechi tradiții, în care există o poezie tină de reală valoare (și mă gîndesc la Ioanid Romanescu, Mihai Ursachi și încă alții) ar trebui să-i ofere mult mai mult.

Paul Balahur: Despre generația tină trebuie să se vorbească nu distingînd-o prin criterii de vîrstă sau administrative, ci înțelegîndu-se prin generație, generația de creație, în sensul definiției date de Vianu. La procesul ivirii unui scriitor participă o serie întregă de factori, între care: revistele, instituțiile editoriale, critica, aceasta din urmă cu un cuvînt hotărîtor. S-a discutat despre aspecte ale condiției tinerilor scriitori la Iași, centru universitar care polarizează forțe ce dau o marcă a continuității procesului cultural. Îndeobște, scriitorii tineri din Iași grupați în jurul revistelor de cultură sau studentești pot forma împreună un front de afirmare.

Angela Traian: Nu putem vorbi, cred eu, de o grupare a tinerilor scriitori în jurul revistelor literare din Iași, așa cum este o grupare a tinerilor creatori în jurul reviste-

lor studentești — fiindcă intrarea lor în spațiul revistelor literare este foarte anemică. Cînd se aduce vorba de climatul literar ieșean sînt pomenite doar cîteva nume, ale scriitorilor consacrați. Ceea ce mi se pare incomplet, dacă nu foarte puțin. Despre tinerii scriitori din Iași nu se știe nimic? Revitalizarea climatului literar ieșean nu se poate realiza decît prin cooptarea tinerelor talente și susținerea lor sistematică în revistele literare. Și invers, nici tinerii nu mai au încredere în reviste. Un argument? Personal, ca tinăr cititor, nimic mai mult.

mă simt jignită de cîte ori apare articolul program al **Convorbirilor literare** — și a apărut de vreo patru ori, mi-am subliniat cu roșu acel pasaj în care se afirmă susținerea și promovarea sistematică a tinerilor. Dar, practic, nu s-a făcut prea mult: sînt publicate în fiecare număr cîte două-trei nume, care nu se rețin. Revista are, este părărea mea, un caracter închis. E adevărat că revista **Cronica** a făcut ceva mai mult, dar insuficient. O altă problemă ar fi sărăcirea climatului ieșean prin plecarea tinerilor creatori după absolvirea facultății. Aceștia nu ar trebui neglijați de reviste, indiferent în care colț de țară lucrează.

Nicolae Turtureanu: Vreau să precizez un lucru: poți să fii scriitor în oricare colț al țării, chiar într-un sat.

Ion Chiriac: Problema depărtării și a plasării în Iași, nu trebuie să prevaleze, deși nu e chiar așa de negliabilă pentru că, la urma toată, de ce să rămîină în Iași cei ce sînt în stare de fel și fel de mașinații din acestea care încalcă principiile promovării valorilor în societatea noastră, și să-i îndepărtăm pe alții. Nu merg nici pe linia creării de posturi de poeți și de scriitori, cu orice preț, dar nici nu trebuie să neglijam concentrarea lor într-un mediu cultural.

Miron Blaga: Cred că ar trebui să-i amintim și pe unii care dețin posturi în oraș, în învățămînt sau în cultură, și care nu sînt poate cei mai competenți. Mă gîndesc la foarte mulți profesori de liceu rămași la ideile de acum 20 de ani despre literatură...

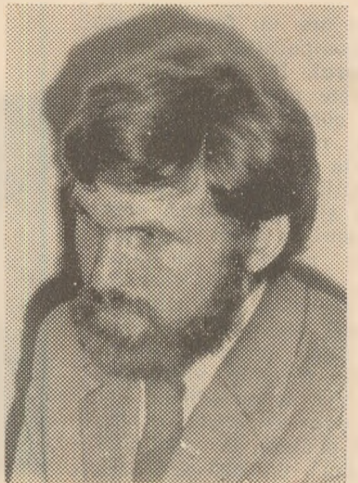
Liviu Leonte: Fără îndoială că un scriitor este scriitor oriunde ar trăi. Dar a căuta unui tinăr scriitor un post care să-i favorizeze evoluția mi se pare perfect normal. Călinescu s-a pronunțat de mai multe ori asupra condiției așa zicînd „administrative” a scriitorului.

În ceea ce privește politica culturală ieșeană, nici un tinăr scriitor de talent nu poate spune că i s-a interzis accesul la publicare. O politică de promovare s-a făcut, dar cam

funcționărește, egalizator. Aparițiile de excepție nu au fost primite cu solemnitatea și, de ce nu, festivitatea necesară.

Nicolae Turtureanu: Emerson parcă spunea: „Tot ceea ce numim noi istorie sacră atestă că nașterea unui poet este principalul eveniment al cronologiei”. De aici și chestiunea receptării tinerilor scriitori de către critica literară. Se pare că întotdeauna cînd este nevoie de un exemplu negativ, cînd un redactor se află în criză de subiecte, este ales un debutant.

Liviu Leonte: Într-adevăr, este o realitate că atunci cînd critica trebuie să dea un exemplu negativ îl face cu un debutant sau cu un scriitor mai puțin cunoscut. Sînt foarte rare cazuri în ultima vreme cînd se discută critic o carte a unui scriitor consacrat. Cînd o revistă trebuie să-și facă planul de combativitate ia exemple dintre debutanți. Și nu numai că ia exemple dintre debutanți, dar, fără nici un fel de jenă, același exemplu este reluat de mai multe ori, de fiecare dată cu aerul că atunci a fost descoperit.

Nicolae Turtureanu: Și aceste exemple se iau mai ales din provincie.

Liviu Leonte: Nu discutăm aici justetea sau injustetea unor observații, ci procedura prin care critica literară nu stimulează întotdeauna pe tinerii scriitori. Corneliu Popel a fost citat de vreo cinci-șase ori, Dorin Baciuc la fel. Recent, într-un ziar, am mai citit o notă (a cîta oare?) despre Ioana Solescu. Iată, alt exemplu prin care unii critici își dovedesc exigența și autoritatea.

Nicolae Turtureanu: Să nu se creadă că e vorba numai despre ieșeni. Îmi amintesc că, în urmă cu vreo 2-3 ani, în **Luceafărul** se scriau frecvent note în care era ironizat un tinăr critic clujean care pînă la urmă a scos o carte incununată cu un premiu al Uniunii Scriitorilor. Este vorba de Petru Poantă.

Grigore Ilisei: Rară se obține multă vreme de unele reușite. S-ar impune să se impună, conștient. Dar aceștia: nul cuvînt unor nefericiți racterul „manilor”. mîi tineri uncori țara păcatul al nevoie d mul „no se recurg s-a obse unui deb riposteze. tinerii, de ei! Puțin frumoase lă, care citească și neri.

Angela Traian: făcut critic le citate' itor vene ieșean es ca să nu o lungă e: unde nu acestui v concetățe: existată scr

Gheorghe Ilisei: scriitorii pare că s' tiv. Eu a referim r tura scrii altă chest fie discut sențială, j re scriitor rios sarcin mat-o sir de scriitor este acela anume ri ci un om socială. N asta cu us dacă ai p poezii sau scriitor, t cu harul! revistelor, special, a indiferență începători partea cri cred că, l linescu, i neri trebu tot critici se pronun vîrstă. Atî cît și la C au fost u debuturile le au trec măcar pri tăți editor

rului scriitor

participă: Liviu Leonte, Paul Balahur, Miron Blaga, Ion Chiriac, Cătălin Ciolca, Gheorghe Drăgan, Grigore Ilisei, Angela Traian, Nicolae Turtureanu.

și: Critica literară e drept, cu mai multe în ultima vreme. Mai bine zis și unii critici. Abordare metonimică a literaturii care literaturii trebuie să aibă totuși, prezentarea lor să nu ia ca „județ al sărăciilor” timp ca tocmai scriitorii să nu fie pașitori ai unor eraturii. Dacă e vorba de evazionism, producții literare, mediat, așa cum aici, la cartea t, incapabil să fim exigenți cu un „tragem” în critica mari. erii de la regușese timp să-i îndruma pe ti-

Un păcat mai vechi, nu un păcat, o zodie mai puțin favorabilă sub care am apărut noi în literatură a fost zodia aceea care înseamnă: absența maeștrilor: noi nu am avut maeștri. Maestru, spun, în sensul apropiat de pictură: adică un ochi care să supravegheze — nu să-ți pună condeiul în mână, dar care să-ți arate ce înseamnă greutatea cuvântului, să te formeze în spiritul, ca să zică așa, al gramajului lingvistic.

Cătălin Ciolca: Sunt și eu (ceea ce, de la sine înțeles, n-are nici o însemnătate) împotriva ideii de generație biologică în literatură. Lui Călinescu îi repugna. Există scriitori vîrstnici care rămîn pururi tineri, cu o sete nestinsă de afirmare, alții se luptă să apară oriunde și oricum. Și nu sînt mulțumiți... Adică, nu putem discuta despre afirmarea noilor scriitori fără a vorbi și despre ceea ce trebuie respins, căci ivirea lor însăși înseamnă o negare, un refuz a ceea ce la un moment dat este — sau numai pare a fi — perimat, submediocru.

Ion Chiriac: De acord cu afirmația privind lipsa maeștrilor sau necesitatea maeștrilor, pe care nu o neg, ca necesitate, dar așa vrea să sublinieze că Iașul de obicei a avut ca maeștri, ca maestru, o colectivitate literară. E un lucru care nu poate fi trecut cu vederea. Pentru că aceste colectivități literare au creat mai pe urmă maeștri, și cînd li s-a pus coroana de maeștri practice ei încetaseră să acționeze în sferele acestea mai de jos, unde se află scriitorul mai puțin înaintat în vîrstă. Eu rememorez cu tristețe și recitesc cu și mai mare tristețe un proiect de articol-program al reînființării societății „Junimea” la Iași. Rememorez și atmosfera de atunci: aproape 200 de oameni, de tineri creatori, își expuneau punctele de vedere în legătură cu organizarea vieții culturale, a climatului literar ieșean. Asta, în urmă cu vreo 5—6 ani. Niciodată nu se pot crea societăți sau grupuri mari în jurul unor reviste — pentru că așa a fost: s-au creat reviste în urma creării unor grupuri. așa a apărut și **Convorbiri literare**, așa a apărut și **Viața românească**. Să nu uităm că astăzi, la Iași, gruparea studențească este în stare să scoată o revistă ca „Opinia studențească”, un lunar social-politic-cultural de reală anvergură și interes. Deci, eu propun să fie revizuite discuțiile despre reînființarea societății „Junimea” la Iași.

Cătălin Ciolca: Neavînd vocație practică, n-aș vrea să continui discuția în jurul unor aspecte care și așa țin, poate prea mult, de sfera, de condițiile concrete ale afirmării tinărului scriitor. Totuși... Știu, sînt convins că propunerea lui Ion Chiriac vine dintr-o lărgime sufletească mai presus de orice îndoială. Am să-i spun, însă, cu toată sinceritatea, că înființarea unei societăți „Junimea” astăzi, la Iași, mi se pare un fapt de snobism. „Junimea”, „Convorbirile” au apărut într-o epocă (și au creat o altă, de aur, a literaturii noastre), pe care au servit-o într-un fel pentru care recunoștința noastră nu va pîli niciodată. Este, deci, foarte frumos, și încă mai mult decît frumos, că există aici pe unde încă mai sună pașii lui Maiorescu și Eminescu, o editură care poartă acel nume ilustru și o revistă „Convorbiri literare”. Dar avem și o librărie „Junimea”. Muzeul de literatură al Moldovei organizează „Prelecțiuni populare”... Să mai facem și o societate mi se pare prea mult. Și neacoperit. Junimiștii aveau un program, știau ce vor în literatura aceluia timp...

Ion Chiriac: Noi nu știm? **Cătălin Ciolca:** Poate știm, dar nu tot... Junimea. Dacă știm, știm altceva.

Nicolae Turtureanu: De fapt, o societate a și primit botezul acum cîteva luni. Este vorba de „Cercul tinerilor creatori”, la a cărui constituire am participat aproape toți cei prezenți aici. Și vă amintiți, sper, reacția de atunci. Întrebarea era: iarăși o societate, deci iarăși un prilej de ședință? Nu se poate spune că ducem lipsă, în Iași, de motive pentru a ne întîlni. Cred, chiar, că aproape în fiecare zi s-ar putea participa la o astfel de reuniune. Recitalurile de poezie susținute un timp, sub egida Asociației scriitorilor erau de o foarte bună ținută. Atît Asociația scriitorilor, cît și Comitetul pentru cultură și educație socialistă sau Comitetul municipal U.T.C. precum și revistele **Cronica** și **Convorbiri literare** organizează diferite întîlniri cu cititorii. Ei bine, uneori aceste recitaluri sînt atît de frecvente, încît poezii par a fi pornit cu colindul. Cîteodată situația devine jenantă: sînt recitalurile de la ora 14 sau 15, cînd oamenii, abia ieșiți din schimb, sînt solicitați să asculte poezie. Trebuie spus că nu numai dragostea, dar nici poezia nu trece prin stomac.

Gheorghe Drăgan: O chestiune de sociologie literară: scriitorul tînăr este prea mult preocupat de mitul afirmării imediate, al succesului urgent. Abia i-a apărut o carte și el vrea 5—10 recenzii, vrea să publice în mai multe reviste deodată, vrea să se spună: „Iată un nou scriitor!” Și atunci el va fi consacrat, va deveni membru al Fondului literar și al Uniunii scriitorilor și va beneficia de toate drepturile. Împotriva acestei mentalități ar trebui o reacție chiar din partea tinerilor pentru că numai atunci eficiența ar fi reală. Nici noi cei care am debutat acum 10—15 ani nu mai sîntem așa de receptivi la poezia care se scrie astăzi și mă întreb: este aceasta o atitudine obiectivă?

Cătălin Ciolca: S-ar putea vorbi de abilitatea unor tineri scriitori care spre a-și facilita debutul sau, în general, apariția evită cu bună știință o originalitate prea marcantă, cultivînd genul așa zis publicabil: lucruri care pot apărea cu ușurință, care „nu ridică probleme”, sumă de locuri poetice comune. Dar nu este ceva nou. Ion Barbu a sancționat exemplar asta. „O poezie leneșă...”

Liviu Leonte: Apetit de cultură există la scriitorii tineri și ecourile lecturilor se văd în opere. Numai că aceste lecturi, care pot fi numeroase, par uneori întîmplătoare. De aici extazierea în fața ultimei cărți citite, de aici confuzia multor texte.

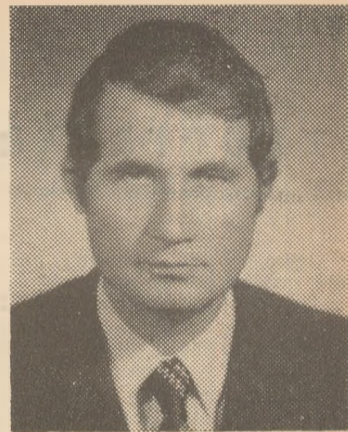
Ce ne facem cînd ne întîlnim cu texte de proză sau de critică, din care eu unul (vorbesc în numele meu, personal) nu înțeleg nimic? Că sînt și poezii în fața cărora puterea mea de înțelegere, de recepție încearcă o umilință? Să fie oare asemenea texte atît de profunde?

Nicolae Turtureanu: Apropo de publicarea tinerilor și de această abilitate a lor de a scrie texte publicabile. Vă mărturisesc, din experiența mea de „poștaș literar”, că un timp am publicat foarte multe nume noi, dar apoi mi-am dat seama că toate seamănă între ele. Altminteri ar fi apărut pînă acum 50—60 de nume noi care evident că intrau în neant, așa cum au intrat și alții tipăriți în diverse reviste din țară. Astfel încît m-am oprit doar la cîteva promisiuni care, între timp, confirmă: Tamara Pintilie, Mihai Leoveanu, Emilian Marcu și, pentru viitorul apropiat, Valeriu Salcie, Liviu Melnic, Vasile Mihalache.

Ion Chiriac: Pe de altă parte, cum vine un tînăr și cere ceva i se replică: „Stai, tovarășe, că dumneata ai o atitudine revendicativă, ai timp să mai crești, eventual să-ți crească barbă pînă la genunchi”. Este normal ca după 30 de ani de cultură nouă să fi apărut mai mulți reprezentanți ai spiritualității tinere, îndreptățiți să se afirme și trebuie să facem tot ce ne stă în putință spre a veni în întîmpinarea acestei sete de afirmare, pe deplin justificată. Începutul pare întotdeauna greu, este privit cu neîncredere.

Gheorghe Drăgan: Trebuie o echilibrare a dorinței tinărului de a scrie și de a se face cunoscut, cu necesitatea formării unei culturi solide. Ne dăm seama că un scriitor este depășit, chiar din literatura pe care o scrie din dorința de a se înregimenta în rîndurile aceluia cu acces la publicitate, făcînd concesii modei literare. Ca redactor de editură citesc zeci de manuscrise în care găsesc aceleași locuri comune, fără acces la literatura autentică. Creația nu se poate supune ritmicității în tipărire, în ultimă instanță un autor își consolidează singur condiția de scriitor și factorii exteriori nu pot să fie determinați în mod esențial. Noi cînd am început să scriem erau aici în Iași niște „maeștri” prea puțin dispuși să ne publice, prea puțin interesați de a promova tinerii scriitori.

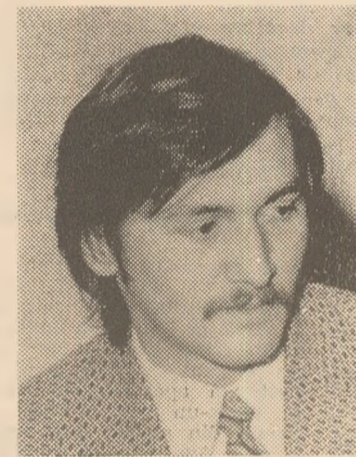
Paul Balahur: Aș vrea să observ că problema politicii culturale și aceea a culturii scriitorului se leagă foarte strîns. De la negarea acelei impunerii exterioare prin modele, prin diverse organizații, comitete sau cafenele literare și pînă la autodeterminarea de sine a scriitorului drumul este al unei gândiri dialectice. Scriitorul are nevoie de un anumit climat pentru apropierea de sine și de valorile la care se raportează și la care fără îndoială va fi raportat el însuși. Scriitorii înșiși propun modele de autodobîndire, de construcție a personalității. La ora actuală există scriitori ca Adrian Păunescu care propun un mod de afirmare a unei generații, a unor modele de urmat de către un grup de

Grigore Ilisei: Sau, la Iași, exemplul profesorului Constantin Ciopraga.

Ion Chiriac: Fără îndoială că în existența scriitorului cultura e un factor esențial. Dar scriitorul nu scrie din cultură, el este un arhitect al culturii, ceea ce au fost un Goethe sau un Eminescu. Posedarea unei mari culturi nu poate naște un scriitor, fără har. Scriitorul restructurează elementele culturii. Sigur că, pe de altă parte, nu trebuie să se încurajeze ignoranța. Sînt unii care spun: „Nu citesc pe cutare, nu cumva să mă influențeze! Noi la Iași, avem nu numai un cult, dar de acum e o groază de marea lumină culturală a acestui oraș, și sub lumina aceasta ne întrebăm: ce să mai facem dacă pe aici a călcat Eminescu, noi pe unde să mai călcăm?... Cred că a sosit vremea să aprindem și torțe la mormîntul marilor spirite, dar să nu mai fim timorați de marea tradiție culturală a Iașului; să o invocăm dar să nu uităm că avem și noi o datorie, așa cum o aveau și cei care au creat această tradiție.

Nicolae Turtureanu: În ceea ce privește cultura scriitorului: am văzut acum vreo 10 ani, cînd eram și eu student, caietele de lectură ale lui Labiș și am remarcat cu uimire că Labiș citea 30—40 de cărți într-o lună. Nu numai că le citea dar își consemna niște opinii destul de tranșante, uneori drastice despre aceste cărți, multe dintre ele semnate de mărșimile din acea vreme ale literaturii noastre. Sigur că nu cantitatea primează ci faptul că Labiș reținea ceea ce se adecva structurii sale poetice.

tineri. Un cenaclu în jurul unei reviste poate favoriza un asemenea climat și poate rezolva problema confruntării între generații.

Nicolae Turtureanu: Acum nu mai putem vorbi de un mentor anume, deci de un model, pentru că preocuparea pare a fi generală. Există însă scriitori maturi, bătrîni sau îmbătrîniți care fac alergie cînd aud de tineri. Unii dintre ei circulă și pe aici, prin Iași...

Miron Blaga: Nu cred că tinărul scriitor trebuie să se așeze sub incidența unui model foarte actual. O cultură se formează într-un proces îndelungat iar modelul poate fi luat din orice epocă. E vorba deci de a asimila cît mai mult, dar cu discernămint și cu prudență.

Cătălin Ciolca: De ce? Cultura e otrăvitoare?

Miron Blaga: Nu. Dar nu putem lua totul de-a valma. Dacă vrem să fim noi înșine nu e absolut necesar să ne luăm un model.

Cătălin Ciolca: Cultura unui scriitor, tînăr sau bătrîn, trebuie să fie funcțională. Nu este impresionantă adîncimea în general, cît adecvarea culturii la operă. În ceea ce privește oportunitatea publicării: să ne întrebăm ce i se publică unui scriitor necunoscut și ce unuia consacrat? De exemplu, ce scriitor ar putea să publice o carte similară **Imnelor** lui Ioan Alexandru, în situația că ar scrie-o? Accesul de care se bucură în publicare scriitorii consacrați și cei neconsacrați este diferit.

Gheorghe Drăgan: O carte bună ca **Imnele** lui Ioan Alexandru nu poate fi comparată cu altele care nu au apărut. Sînt niște tribulații ale manuscrisului, care nu afectează însă problema valorii. Totul e să existe o asemenea carte și atunci, desigur, ea va apare. O altă întrebare ar fi: Care sînt relațiile între tinerii scriitori? De ce unii critici, chiar de la **Cronica**, ignoră scriitorii tineri, inclusiv pe cei din Iași. Despre scriitorii tineri trebuie să scrie atît criticii maturi cît și criticii tineri.

Nicolae Turtureanu: Există exemplul lui Călinescu care a scris despre Marin Sorescu, cînd acesta era un necunoscut, despre Ion Murgeanu sau Ion Iancu Lefter...

Gheorghe Drăgan: Cînd un scriitor tînăr publică o poezie bună și cinci proaste îmi dovedește nu numai că nu are talent, dar că nu are nici o scară a valorilor, că nu știe care este poezia mare din acel moment. Vreau să spun că nu întotdeauna scriitorul tînăr are cea mai adecvată meserie.

Liviu Leonte: Cu aceasta am revenit la cultura scriitorului la problemele de politică culturală din prima parte a discuției. Discuția nu s-a închis, întrucît rămîn în fața noastră celelalte teme enunțate la începutul întîlnirii. Poate, cu altă ocazie...

Exuberanță

Ingemănat cu tinerețea eroică a concertului în Mi bemol major pentru pian de Liszt, Tudor Dumitrescu a captivat pentru a doua oară, în această stagiune, publicul meșean prin excepționala sa dotare tehnică și prin vigoarea dezinvoltă a modelajului interpretativ. În modul său de execuție, rigoarea selectivă, generată de o temeinică pregătire muzicală, se face simțită cu discreție, fără a tulbura elanul generos al trăirii, spontaneitatea soluțiilor expresive. Sub bagheta dirijorului Cornel Calistru, orchestra a fost o colaboratoare activă și sensibilă, astfel încât s-a realizat o redare împrobătată a muzicii marelui romantic, punctată de momente cu adevărat electrizante. (Aș menționa în programul următor concert interpretarea de remarcabilă acuratețe stilistică a simfoniei „Surpriza” de Haydn).

Pentru interpreții aflați în epoca debutului (și nu numai pentru aceștia!) recitalul, chiar dacă nu este la fel de spectaculos ca un concert, pune probleme cel puțin la fel de dificile. Cu atât mai demne de relevat mi se par a fi două manifestări de acest gen, prin care, în anul an, conservatorul „George Enescu” și-a făcut simțită prezența în viața muzicală. Mă refer la recitalurile duble, susținute de soprana Nelli Miricioiu și violonist-

tul Constantin Corfu, pe de-o parte, de pianista Wanda Duda și violonista Maria Mihalcea, pe de alta.

Aflată în pragul consacrării internaționale, înainte chiar de a fi suficient cunoscută în orașul natal (a obținut premiul doi la concursul de canto de la Barcelona, unde nu a existat de fapt un prim premiu, iar de curând marele premiu la Atena), soprana Nelli Miricioiu, produs exclusiv al școlii leșene de cînt, a avut o evoluție destul de rapidă, grație unor calități native, unei munci susținute și unei bune îndrumări. Dispune, în prezent, de un glas amplu, de o excepțională calitate pe toată întinderea, glas pe care a ajuns să-l manevreze cu ușurință în toate registrele și într-o gamă mare de nuanțe, fapt ce s-a evidențiat în programul cu lieder-uri de Schubert, Schumann, Brahms, Wolf, Fauré, F. Donceanu. Domeniul predilect rămîne însă pentru tinăra cîntăreață muzica de operă (a executat arii de mare anvergură de Donizetti, Bellini și Verdi).

Pianista Wanda Duda a fost o revelație. Dincolo de buna pregătire tehnică, s-a făcut simțită o ardentă sensibilitate, o vibrație autentică și profundă, puțină de a trăi fenomenul sonor dinăuntrul său, proiectîndu-l irezistibil înspre ascultător. Programul a cuprins muzică de Bach, Beethoven, Brahms, Debussy, Rachmaninov, P. Constantinescu.

Și în cazul violoniștilor Maria Mihalcea și Constantin Corfu se cere subliniată pregătirea instrumentală și acuratețea execuției. S-ar putea însă vorbi despre un evident contur personal. Aș remarca, astfel, la M. Mihalcea inteligența constructivă, simțul exact al momentelor cheie (Ciacona de Bach și Sonata a treia de Ysaye pun probleme grele în acest sens), iar la C. Corfu frumusețea sunetului, căldura sinceră a frazării (în lucrări de Vitali, Tartini, Filip Lazăr).

Liliana GHERMAN

Profiluri

Clar—obscur

Să încercăm să pătrundem în universul pictural al Gabrielei Agafitei. Iată: dintr-un tablou ne privește o femeie infirmă, dar ne surprinde faptul că infirmitatea nu provoacă milă sau compasiune ci are înfățișarea unei flori. Femeia din tabloul Gabrielei nu are un braț, dar din umărul ciung crește o floare. În alt tablou, o fată, așezată pe scaun, e îmbrăcată cu o rochie diafană: gleznelor sînt firave, întreaga linie a corpului e grațioasă, dar capul răsturnat pe spate, e diform, monstruos prin disproporție. Cu toate acestea, personajul nu ne înspăimîntă, căci ochiul nu se oprește asupra unui singur element ci înregistrează fiecare detaliu. Reprezentarea personajului nu e grațioasă, nici monstruoasă, ci cuprinde amîndouă percepțiile într-o surprinzătoare sinteză. În alt tablou este prezentat un bărbat călare pe un cal alb. Bărbatul are în locul mîinii drepte o gheară uriașă de pasăre, o armă de luptă, dar o armă impracticabilă,

căci raportată la trupul călărețului, e mică și inofensivă. Celălalt braț al călărețului e înlocuit cu o aripă, o aripă ce-l acoperă jumătate din torace avînd alura unei platoșe. Dar nu e platoșă, nici aripă e platoșă destinată apărării, și aripă construită dintr-un penaj fragil. E platoșă făcută din penele unei aripi. La Gabriela Agafitei, personajul înzestrat cu armă de atac e inofensiv, iar mijloacele acestuia de apărare sînt ineficiente. Elementele din care e compus simbolul vizual se exclud reciproc.

Sînt multe păsări în tablourile Gabrielei Agafitei, s-ar zice că dorința zborului e reprezentată într-un simbol adecvat. La o privire mai atentă observăm, însă, că păsările nu au aripi. În schimb, au oamenii aripi, dar mult prea mici pentru ca zborul să fie posibil. Imaginea simbolică se transformă într-o figură pe care urmează să o definim.

În retorică o construcție de tipul „obscur clar” poartă numele de oximoron. Nu este vorba de prioritatea acordată unuia din termeni, ci de formarea unui nou sens care nu este nici „obscur” și nici „clar”, ci tocmai sintagma „obscur clar”.

În tablourile Gabrielei Agafitei figura retorică realizează sinteza percepțiilor de care vorbeam. Dacă pasărea zboară și nu are aripă, nu înseamnă că nasărea zboară cu toate că nu are aripi ci, pur și simplu, că pasărea fără aripă zboară. Privind

tablourile vedem că, fără aripi, păsările zboară. Ce fel de univers e acesta, ne putem întreba, în care tandrețea strivește (în tabloul Fotograful o femeie uriașă ține de după umeri un bărbat firav, într-un gest de mare tandrețe; brațul femeii cade, însă, ca o povară pe umerii bărbatului, închîr-cit sub greutatea gestului afectuos), în care agresivitatea se dovedește neputincioasă, platoșă fragilă? În această lume, o armă fragilă poate lovi un trup adăpostit în zale, dar și o armă de temut nu poate străpunge un invelis fragil. Dar dincolo de cele observate pînă acum începe speculația. Căci a ne întreba ce vrea să însemne imaginea înseamnă a ieși din tablou și a ne închide în propria noastră imaginație. Dacă Gabriela Agafitei ne-ar propune o meditație verbală asupra lumii, ne-am întoarce, desigur, la cărțile noastre. Gabriela Agafitei ne propune, însă, un alt mod de a privi lumea, reunește, în imagini pe care imaginația noastră nu le-a conceput alături, sensuri aparent ireconciliabile.

A gândi lumea nu înseamnă a o reduce la cuvînt, ci a o ordona în structură de sens. Experiența contactului cu tablourile Gabrielei Agafitei ne modifică obișnuințele percepțiilor și ne lărgeste limitele imaginației. Aventura creației ne smulge pentru o clipă din realitate pentru a ne arăta, în lumea ficțiunii, o față a realității pe care realitatea însăși refuză să și-o arate.

Val CONDURACHE

Sclava firelor de lînă...

S-a afirmat că „una dintre trăsăturile cele mai caracteristice ale epocii noastre este... voința artiștilor de a fi meșteșugari...” (cultul materialului căpătînd acum sens de „convenție socială” întru constituirea unui mod de receptare mai complex senzorială). „...A încercat cu toții toate meșteșugurile... și toți, cu o furioasă și minunată nerăbdare au dovedit că arta modernă e capabilă de aplicații universale: arta modernă nu e o artă de mandarină. E o artă umană. E o artă socială”.

Și se pare, din fericire, că societatea a căpătat la rîndu-i conștiința acestei realități...

Aici găsim unul dintre motivele renașterii artei tapiseriei, artă ale cărei începuturi se situează în industriile primitive ale omului și care a fost socotită mult timp, ba chiar și astăzi o pictură ce se realizează singură și prin ea însăși, o pictură ce crește din sine și de la sine, mîna neavînd nici un rol „sclavă cum este încă firelor de lînă, a jocurilor acestora, a figurilor pe care le îmbină și etalează în spațiu — aparent mecanic și fără suport —...” Felicia Buliga îmi spunea „...întins pe perete, primînd în plin lumina zilei — covorul își va sterge visarea melancolică, puțin rece, își va recăpăta intimitatea adunată în gestul repetat de la începutul țesutului pînă la sfîrșitul lui. În ciuda acestui proces mișcîtor, îmi place să cred că arta covoarelor s-a născut din dorința de a reține vie frăgezimea florii, iar primii artiști care au hotărît împărțirea desenului și combinația culorilor vibrau încă de emoția unui poem citit sau cîntat undeva”.

A expus nu de mult, pentru prima oară, la Iași. Debutul de la Casa tineretului și l-a făcut cu tapiserii de dimensiuni mari, — într-o tehnică compozită: basse lisse și haute lisse, — lucrări numite: „Paisaj acvatic I”, „Sens”, „Cuibul” și „Cristalul și ploaia”.

— Felicia Buliga, care ține universul plastic?

— Sînt oameni care pornesc de la o amintire, o întîmplare și cînd crează dezvoltă, rememorează întîmplarea. Pentru mine, momentul înfăptuirii devine întîmplarea, cînd nu mai știu exact de ce am ales tocmai acest subiect. Iar proiectul inițial, odată realizat, devine alt proiect.

Este adevărat doar în parte, pentru că universul plastic al Felicie Buliga este un univers al mișcării libere, suprapus unui spațiu mental dilatator — de largă înțelegere și toleranță —, un univers al unor sincerte succese.

Un leit-motiv întîlnit este acela al mișcării, văzută ca dans, dansul pîrîndu-i artistei „căldura potențială a unui lemn în flăcări”; al doilea motiv principal fiind cel al structurii. În tapiseria sa, cristalul, conglomeratele de minerale, sînt o prezență constantă. În desemnarea și mobilarea universului său, ea a pornit de la fireasca descompunere a unui tot în elementele componente, intenție tradusă în plan tehnic la o trecere în revistă a potențelor cromatice și de scriitură ale tapiseriei („Sens — tapiserie a strălucirii în sine iar nu prin contrast al albului, în care grafia se vedește „susținerea teoretică” a formei creatoare de spațiu, sau „Paisaj acvatic I”). În acesta din urmă se stabilește din sus în josul compoziției o succesiune de oscilații, un du-te-vino neîncetat de valori, care nu se anulează decît după ce transmit sentimentul profunzimii.

Prin „Cuibul”, artista se vedește mai preocupată de structurare, printr-o mai riguroasă compartimentare, ca niste ecrane alăturate: iar răspîndirea motivului în timp evocă obsesia magie a epicului și numărului. Această compartimentare de data aceasta redusă la două registre în plan vertical, o regăsim în „Cristalul și ploaia”, cea mai rotundă dintre lucrările expuse. Sînt vizibile eforturile de sistematizare a materiei în jurul unui semn cu semnificație precisă. Boștia cromatică a celorlalte tapiserii o regăsim de această dată încadrată în structura

unui cristal, avînd drept contrapondere refracția oricărei culori în albul pătratului din registrul inferior — figura geometrică cea mai stabilă. Și toate acestea atît întru conceperea unui „model ideal”, cit și ca o recunoaștere a „virtualităților ceței”. De amintit și valoarea de metaforă a culorii pure, pentru memoria noastră afectivă. În plus, despre Felicia Buliga și probitatea-i artizanală ar mai fi de spus că dacă „mieux est toujours l'ennemi du bien”, tendința sa de simplificare, cu respectarea tehnicii și materialului — ambele folosite în accepțiunea clasică, — e cel mai bun mijloc întru o „fuziunea a realității impuse cu inchipuirea”.

Steliana — Delia BEIU

Felicia BULIGA: „Cristalul și ploaia”

Enescu venea la Caudella

Și-atunci serile intrau în oraș cu greierii de Repedeș și cu adieri de smîrnă. Cortinele de culoarea havanei erau trase, și prin ferestrele marilor clădiri neoclasiche răzbăteau în stradă murmurale spectacolelor.

Pe scîndurile scenei treceau caleștile cu sublimele paioațe.

Sub nervurile ogivelor albe stăpînea muzica. Pe strada Lăpușeanu, la numărul 18, străluceau tablourile.

Iar copilul Enescu venea la Caudella. Așa se cuvenea. Îmbrăcat curat și simplu, era adus de ai săi, de la Liveni, și înfățișat profesorului. După o oră, era primit în imperiul muzicii. După două, îl întrecea pe bunul și marele profesor și împărțea el însuși muzica.

Enescu venea la Caudella.

Val GHEORGHIU

Necesitatea controversei

Există o scenă în „Singurătatea alergătorului de cursă lungă”, în care eroii filmului, agasați de banalitatea discursului pedagogic pe care îl desfășura, pe micul ecran, un oarecare impozant domn, reduc sonorul, urmărind în continuare, într-o veritabilă cascadă a amuzamentului copios, pantomima celui ce gesticula de zor, grotesc și, în cazul dat, cu un efect total contrar celui scontat. Luați această scenă și dilatați-o pe dimensiunea a două ore și jumătate, și veți obține, în esență, formula piesei lui Peter Terson, intitulată „Zigger-Zagger”. O piesă de parodică înfățișare a alternativelor pe care le pune în fața unui tînăr oarecare, fals mitizata societate de consum, demontată de autor în componentele ei, fiind denunțate, la nivelul șarjei (dar și al șlagărului-comentariu), falsurile, ipocriziile și fariseismul, incluse în interminabila predică ce-l însoțește, în respectivul mediu, pe om, de pe băncile școlii, pînă în armată și apoi în viața de familie; predică glorificînd unidimensionatul conformism și anatimizînd insurgența sau chiar simpla inaderență la pseudo-valori constituite. Termenul „unidimensionat” l-am folosit cu intenție, textul piesei fiind aproape tezig în spiritul ideilor lui Marcuse, chiar dacă nu și în litera acestora. Fapt este că poziția contestatară a tineretului are, în piesă, un caracter haotic, răspunsul la problemele vieții nedepășind gestul de „a da cu tifla” și limitînd totul la „spectacol”, înțeles într-un fel compensatoriu. Peregrinarea improvizatăilor unchi prin apartamentul familiei Philton, decereptitudinea funcționarului de la biroul de plasare, ironiile sergentului recruta, pasiunea pe care fata de care se îndrăgostește Harry o contractează pentru idolatriza vedetă a clubului sportiv, energia supererotică, deturată spre susținerea paroxistică a culorilor — „totemice” ale acestui club, totul ambiționează să împlinescă imaginea demistificată a unei lumi, în care n-ai de ales decît între a te „domestici” ca Les, beneficiar al unei existențe confortabile, dar fără orizont, și a evada în bizare, isterice ritualuri ale civilizației moderne, care iau, de pildă, forma unor veritabile procesiuni sportive, cu „prapuri” multicolore și vedete sancționate. Imagine sugestivă, de efect, dar afectată inevitabil de schematism. Universul uman este limitat la datele amintitei teziste demonstrații, care mimează revolta, dar respiră aerul unei șotii. Drept urmare, risul, chiar dacă este, în sens freudian, să spunem, un fel de eliberare de false autorități și inhibiții, păstrează, în același timp, caracterul de frondă gratuită. Trăiești, practic, sentimentul că Herman Iștan are dreptate atunci cînd înserează asemenea producții (axate nu pe o, fie și implicită, finalitate, ci pe decorativitatea verificată a expresiei) fenomenului Kitsch. O asemenea afirmație ar putea stîrni proteste, dar nonconformismul — conformist al piesei nu poate fi contestat, succesul (real) al montărilor pe textul lui Peter Terson nedepășind efectul teatral și rămînd în afara oricărei arii de reflexivitate. Poate tocmai pentru a corecta acest fapt, montarea de la Piatra Neamț a încercat să încarce două scene cu sensuri, după noi, improprii textului. Un Les, perorînd pedagogic despre foloasele muncii și un Harry care îl părăsește demonstrativ pe Zigger-Zagger și pe turbulenții lui confrăți, susținători ai huliganicului cult fotbalistic, sînt două inadverente într-un demers scenic care panoramizează, dar nu însurează. Comparația cu „Singurătatea alergătorului de cursă lungă” nu face, în ultimă instanță, decît să sublinieze caracterul angajat (afectiv și ideatic) al filmului, și caracterul simplu deconectat, inevitabil dezangajant, al piesei. De unde compensația, cu sens conformist. Pentru că, în fond, conformismul lui Les, sugerînd un fel de atrofiere a simțului de clasă (pentru Marcuse rezervele revoluționare ale societății de consum pot fi detectate exclusiv în rîndurile tineretului și ale unor intelectuali) se însinuează întregului text — teribilistă „recreație” în plictisitorul și alienantul curs al vieții oferite de universul uman vizat.

Vivacitatea deosebită a spectacolului (dacă e să ne referim la montarea de pe scena Teatrului tineretului din Piatra Neamț) este datorată atît mării disponibilități pentru șarjă (cam juvenilă totuși), a textului, dar mai ales fervoarei cu care a fost servită piesa de un colectiv, ce urmează sugestiile inspiratei regii a lui Cornel Todea. Să adăugăm că mișcarea scenică este larg favorizată de o scenografie ingenioasă (tribune care, prin rotație, schitează cadrul unor apartamente, birouri etc.), scenografia fiind semnată de Doina Levința. Un expresiv Harry Philton (Constantin Cojocaru), un agresiv, iresponsabil Zigger-Zagger (T. Pirlog), o lume de domni și doamne, polițiști și educatori, militari, funcționari, studenți etc. zăgrăvită cu incisivitate critică de întreaga distribuție (din care menționăm pe Eugen Apostol, Theodor Danetti, Cornel Nicoară, Valentin Urișescu, Dan Borcea, Paul Chiribut, Eugenia Balaure etc.) realizează o imagine de exploziv efect scenic a lumii parodiata. Spectacolul este antrenant, cucerind, printr-o formulă, foarte generoasă în ce privește modalitățile teatrale implicate (muzică, pantomimă, coregrafie etc. generoase aplauze ale spectatorilor. Cu atît mai mult el trebuie considerat în datele specifice ale textului, fără inutile supralicitări, cu o lucidă discernere a limitelor. Poziția critică este, mai ales în acest caz, imperios necesară. Tocmai pentru a devansa, prin gestul critic, nivelul nepretențios și sensurile, uneori labile, ale textului.

AL. IACOBESCU

EVENTIMENTUL

în romanele lui Al. Ivăsiuc

Romanul ca specie literară a însemnat dintotdeauna un sumum extrem de bogat de probleme oferite spre dezbateri deopotrivă lectorului și ochiului critic, un ansamblu cu multiple latențe analizabile până la amănunt pe cele mai diferite criterii. Între acestea din urmă, cel pe care l-am putea numi criteriul modului de structurare intimă, implicând deci deopotrivă cei trei factori de bază ai existenței operei de artă: Autorul, Lectorul și intermediarul — Romanul însuși —, relație de altfel pur formală și teoretică, revendică prin proza contemporană un loc din ce în ce mai bine determinat.

Inițial, romanul se limita la discursul narativ care, prin chiar modalitatea sa de existență, nu face altceva decât să structureze, de obicei după criteriul temporal (considerându-se timpul istoric, de altfel, singurul concept de timp valorificat deocamdată), lanțul evenimential. De aici și existența citorva caracteristici absolute previzibile: continuitatea lanțului evenimential, neîntrerupt de alte structuri, supremația absolută a evenimentului, confundarea sistematică a limitelor spațiale cu cele ale spațiului realității însăși, rigiditatea măștii Autorului omnicient, pe care o utilizează Naratorul.

Jean Hytier spunea: „Romanul pune în joc evenimente, personaje și un mediu localizat în care ne situează”, definiție restrictivă ce nu mai poate funcționa odată cu îmbogățirea și diversificarea determinantilor existenței ai construcției și cu apariția, în decursul secolelor, a altora.

Astfel, în întreaga proză contemporană este depășită relația unică dintre Narator și Eveniment prin utilizarea grupului de naratori flotanți, lucru care duce la deschiderea perspectivei și la organizarea evenimentului în punctul de intersecție al relațiilor din diferite unghiuri și contribuie implicit la complexitatea acestuia.

Considerind deci mereu noile aspecte ale construcției, procedăm la desprinderea și analizarea din structura intimă a citorva componente fundamentale: Evenimentul, în cadrul căruia vom urmări Abordarea, Relatarea, și Organizarea propriu-zisă, Eu și „măștile” sale, Timpul și Spațiul ca elemente de bază ale construcției. Pentru evitarea unor confuzii este necesar să precizăm că folosim termenul de eveniment în sensul etimonului englez: „tot ceea ce se întâmplă”, și accasta „în sens foarte larg și perfect neutru, nonapreciativ”. Privit din acest punct de vedere, evenimentul devine componentă centrală a oricărui roman, iar structura evenimentială însăși structura romanului.

Vom încerca, în baza acestor sumare constatări, o delimitare a evenimentului în cadrul construcției romanului lui Alexandru Ivăsiuc, a modului cum se ajunge la constituirea sa ca atare și, în consecință, a fazelor construcției sale. În această privință, fiecare roman al lui Al. Ivăsiuc oferă experiențe particulare, direcțiile ce se pot generaliza privind mai ales Abordarea, fie prin tatonare, implicată de caracterul enigmatic al evenimentului, fie direct, în cazul evenimentelor a căror fază inițială înseamnă în primul rând gnozeologic datorită Autorului care le utilizează în acest caz ca simplu plan exterior și fals.

Astfel, primele trei romane ale autorului, *Vestibul* (1967), *Interval* (1968) și *Cunoaștere de noapte* (1969), dominate de analiză, vor avea constituente de ordin interior, evenimente generate de retrospecție, sistem ce implică existența unui element declanșator care să pună în mișcare fluxul conștiinței, cel care de fapt oferă materia romanului. Impulsul, de cele mai multe ori aparent, și numai aparent, nesemnificativ, este pentru *Vestibul* sentimentul generator de întrebări ce se rezolvate, pe care-l conștientizează la un moment dat (momentul declanșării de fapt), Personajul. Romanul este un drum al elucidării, al unui timp dilatat, pe un spațiu relativ restrâns, între elementul declanșator și soluția interioară.

Interval înseamnă aproape același lucru, impulsul, elementul declanșator, deci, numindu-se aici necesitatea explicației. Momentul acesta inițial ce se dovedește atât de important și productiv, din care decurge însăși sinusoida trecut-prezent-trecut ca materie primă a romanului, se dovedește mai dificil în *Cunoaștere de noapte*, intrucît elementul declanșator — iminența morții Ștefaniei — nu pare suficient, drumul firesc fiind blocat de absența flash-back-urilor în porțiunea ce trebuie refăcută. Se ajunge astfel din necesitatea refacerii trecutului la o tehnică oarecum nouă: „Ion Marina trebuie să-și inventeze propria nevastă ca să-și suporte moartea”. Implicația se dovedește însă mai largă și se întinde pe un câmp de emițitori diferiți în alte romane pe terenul unui anumit tip de ilogic supranatural, demascat, de altfel: „Nimeni nu va ști niciodată. Nu se poate ști”.

Cunoaștere de noapte prezintă și un aspect oarecum secundar al acestui gen de eveniment în sensul că relatarea aparține unui personaj (mama Ștefaniei), în timp ce relatarea formală aparține tot Naratorului Autor. Traversăm deci o zonă ceva mai nesigură în spiritualitatea Personajului Narator intrucît acesta relatează, spre deosebire de majoritatea celorlalte cazuri, un eveniment ce nu-i aparține integral și la a cărui consumare, bineînțeles, situată în trecut, pe spirala temporală, nu participă direct. Finalul romanului se detașează și el prin aceea că Abordarea cunoaște, ca de obicei, un punct real de pornire, dar imediat momentul ieșirii lui Ion Marina din sala de consiliu — intervine ruperea de realul prezentului urmată și de cea de realul trecutului, implicat până acum tuturor evenimentelor generate de retrospecție.

În aceeași categorie putem încadra, de asemenea, și evenimentele în care Abordarea devine ezitantă tocmai prin misterul pe care-l ascunde inițierea, mister obținut printr-o anticipare de tip special, care creează enigma rezolvată apoi, treptat, de actul Relatării, astfel încât, parcursul acesta constituie însuși actul de finalizare al evenimentului.

O construcție internă a unui eveniment al realului și prezentului, a cărui materie este acțiunea, deci un tip opus celui demonstrat, notăm mai des în romanele *Pășările* (1971) și *Apa* (1973). Interesantă în această direcție apare structura unui eveniment, anume a celui reprezentat de mecanismul diabolic pe care-l conține și realizează, piesă cu piesă, Victorița pentru a-l distruge pe Vine. În scopul realizării unor astfel de evenimente ale acțiunii, extrem de complexe, în raport cu cele ce aparțin analizei, prozatorul utilizează tehnica naratorilor flotanți care-i înlesnește multiplicarea perspectivelor. De fapt, multiplicarea aceasta se extinde și la nivel evenimential și înseamnă un câștig al epicului pur asupra analizei, astfel încât *Apa* cunoaște o suită întreagă de evenimente, funcționând în planul strict al Abordării evenimentului celui mai puternic și având în același timp rolul conturării universului și atmosferei, în locul celui simplu element declanșator caracteristic romanului construit pe analiză. Tehnica reluării permanente a unor evenimente întrerupte mereu în plină Relatare este și ea o caracteristică a acestui roman și are funcția precisă de a realiza paralelismul construcției — fie pe latura acțiune-analiză, fie pe cea a unor acțiuni paralele. Din acest paralelism se naște și natura oarecum specială a relației Personajului cu Evenimentul.

Dacă romanele anterioare cunosc un singur tip de raportare a Personajului la Eveniment, acela în care evenimentul-pivot declanșează reacția în lanț care se consumă în interioritatea personajului și aceasta, mărturisită, devine substanță a romanului, în *Apa*, situația este alta. Relația este deosebită în primul rând datorită absenței evenimentului-pivot. Implicația imediată este aceea că Personajul, ilustrativ în această direcție fiind Paul Dunca — singurul care repetă în bună măsură experiența romanului anterior —, gândește odată cu prezentul și fiecare eveniment influențează direct, în funcție de importanța sa, evoluția acestuia.

Importanța structurii intime a evenimentului ni se pare însă de o deosebită importanță, intrucît acesta constituie, indiferent de natura determinantilor săi, factorul-cheie al existenței romanului, unul dintre stadiile absolute necesare ale prelucrării materiei unui roman.

Sergiu DEMETRIU

Unul dintre cele mai dinamice tablouri critice asupra poeziei postbelice, depășind surprinderea individualităților pentru un portret în grup, vizând procesul și mai puțin fenomenul, este cel propus de Mircea Iorgulescu în *Rondul de noapte*, poate cel mai bun debut în critică din anul trecut. Vorbind despre tinerii poeți ce au debutat în acest deceniu (Horia Bădescu, Mircea Dinescu, Paul Emanuel, Dinu Flămînd, Ion Mircea și Adrian Popescu), în concordanță cu sistemul interpretativ propus prin întregul tablou, el încearcă să definească această nouă generație în contradicție cu cea aparținând deceniului trecut, găsindu-i drept numitor comun „încercarea de a se situa în interiorul unui lirism de esență muzicală”. Puriție, grație subtilitate, transparență, finețe sînt epitele la care apelează criticul. Debuturile cele mai semnificative în poezie, în același an (dintre care ne ocupăm, sumar, aici de cele ale lui Paul Balahur, Corneliu Popel și Mircea Florin Șandru, semnalînd doar pe cel al lui Dinu Adam și, în lirica feminină, ale Olgăi Neagu și Carolinei Ilica) veneau să confirme, în parte, observațiile lui Mircea Iorgulescu.

Un vers ceremonios, cizelat cu meticulozitate înținim în poezia lui Paul Balahur (*Anotimpul corăbiilor*, Ed. Junimea, 1974). Vocația ermetică este relevată de forma aforistică a versurilor — „Cîntarea cîntărilor” fiind exemplul elocvent („Închide ochii, ai să uiți să curgi”; „O, ca un glonț înăbușit în somn / Mi-e mîna-ntînsă cu inele”). Tematica volumului este împărțită între lirica patriotică și cea erotică — o iubire învăluită în mister adolescentin, comunicată în imagini grațioase („Al părinți născuți din fluturi / Fosețele răpitoare / Ar putea între țesuturi / De polen să te doboare // Cînd se scutură-n vocale / Vînt și-otrăvă de pădure / Sburător de-ți dă tircoale / Lasă somnul să-ți l fure // În puteri păstrate-ntregi / Să se săvîrșească schimbul / După cite înțelegi // După lujerii înalți / Dedesubt cînd plimbă timpul / În rădvanele de smalt”).

În ceea ce privește registru poetic, semnificativă este frecvența unor cuvinte (lumini, aur, raze) servind la regizarea unei atmosfere și a altora (planete, aștri, semne, tipare) realizînd impresia unor corespondențe secrete între elemente, pe care versul le semnaleză fără să le comunice. Importantă, spune poetul, este starea de comuniune cu aceste articulații ascunse ale lumii, „vinarea”, „pînda” lor continuă: „Mai bine ascultă în taină / Vrtejuri de muzici în care / Rămîn mai departe la pîndă / și nu mai privi // la fratele meu cum tirăște / spre focul din mijlocul casei / un șarpe pe care-l vînează / de trei ori pe zi”.

Poezia lui Corneliu Popel (*Frații mei blînzi*, Ed. Junimea, 1974) surprinde de la început prin topica aparte a versului, o arhizare voită a stilului într-un ton coerent ce probează maturitatea și experiența poetică, permițînd performanțe dar purtînd și riscul unui patetism strident provenit din impunerea forțată, din afară, a acestei retorici. Tonul mesianic este echivalența stilistică a unei mitologii poetice în care cîteva simboluri (Muntele, șuşaua și lunca sublimă, Călătorul) prilejuiesc emiterea unor învățăminte morale. Vocația orfică, prezența imnului dovedesc faptul că poezia sa provine din solicitarea continuă a unei „stări poetice”, extaziere în fața sublimului: „Cel care vine înalță / flacăra pură a Imnului: / „e-un timp care cere / cînt pierdut în uimire” — spune — // „și-atîta grație în univers e / dimineața cînd țara-i / un ochi auriu care veghează / pacea pămîntului” // dulce-i imnul acesta / sîmbure al viitorului / și ramul de brad care fruntea-nconună / precum laurul este”. Natura poetică e evocată ca natură primară umană în care elementele apar nediferențiate, cu multiplele lor înțelesuri. Relevarea adevărurilor fundamentale, senzația contactului cu eternitatea creează starea de sublim, vocația paradisiacă: „O dulce-i cuvîntul / acesta: sîmbure / al înțelepciunii zeu / în pulberea amiezii // flacăra pură pe buzele / îndrăgostitului flacăra / a lumii ce vine / printre arbori de aur / patria // ea sfînta rază / ea roua sublimă gura / de aur care cuvîntă / fiilor pace eternă”.

Și la Mircea Florin Șandru (*Elegie pentru puterea orașului*, Ed. Eminescu, 1974) este prezentă uimirea și bucuria descoperirii semnelor lumii ce-i aparține și-n care e conștient — orașul, prezență obsesivă marcînd existența personajului liric, vagabondarea rim-baldiană, visarea, iubirea. Poetul insistă în desenul

PAUL TUTUNGIU — Colindele din țara lui Orfeu

În acest volum de versuri, Paul Tutungiu dezvăluie nu atât profilul inconfundabil al unui poet, cît și un posibil destin de cărturar, un romantic total, care se dedică demonstrării unor evidențe. Toate acestea reflectate pe plan mitic, neidentificabil prin date concrete, legendar; tîrziul romantic vrea să demonstreze în afara cărților, cărturar fiind, numai prin tradițiile etnografice, filiațiile folclorice și derivările antropologice, ceea ce s-a impus ca loc comun și specificitate istorică.

Poetul spațiului muntenesc, definit prin două coordonate geografice: cîmpia și marele fluviu, univers fabulos, morganatic ajunge la un perfect realism al reprezentărilor mitice, în care mirajul de părțări și al adîncimilor creează tensiuni continue; această lume închisă, extatică se dezvăluie și în același timp se ascunde în trecutul său: „Brună-i ca stihia / Zarea-n Valahia / Unde sufletul / umple cogetul / Pînă-l curge tulpure / să devină Dunăre”.

Paul Tutungiu convertește poetic eresurile muntene care nu au fost sistematizate într-un corpus teoretic. O vitalitate nestăpînită, un chioț continuu și o beatitudine a simțurilor definesc acest univers care nu cunoaște unitatea de măsură a mijlocului; aici este sau

foarte frig sau foarte cald, sau ziuă sau noapte naștere sau moarte. Tărîmul acesta nu poate fi în nici un caz integrat spațiului balcanic, de „slavă stătătoare” inactiv și subjugat himerelor trecutului, „la mijloc de rău și bun”: „Cîmp și cîmp și cîmp / Cînt cu umbrelul umblînd / De la Giurgiu la Brăila / Cîmp de te apucă mila / Ochiul vrea numai fîntînă / Se coace seete bătrînă / Corbul în Soare se lasă / Raza curge păcușoasă / Și de oacheșă căldură / Ți s-a înnotat în gură / Praful-n negru la genunchi / Bezna-ți urcă în rărunchi... // Doamne, așa-i alt tărîm / Și salcîm nu-i salcîm / N-are umbră și nici somn / Caută umbră de om / Și aleargă-n urma mea / În țepi sîngele să-mi bea”.

Poezia determinată de conținuturi are un ritm galopant și măcar exterior trimite la cunoscutele sonorități esențiale. Asemănarea cu folclorul e nu numai relativă, pentru că în spatele versurilor se ascunde un autor conceptual cu o filozofie personală a universului la care face referință. Adică, o anumită concepție despre o anumită lume precede și determină desfășurarea situațiilor lirice. Desigur formula cea mai neutră și naturală rămîne tîparul folcloric (folosit, cum se știe, de predilecție de autori cerebrali: Ion Barbu, Dan Botta, etc.).

Al doilea ciclu „Colindele călătorului Hogăș”, deși se constituie dintr-o serie de tablete poematice în proză despre spiritualitatea Moldovei în genul textelor lui Geo Bogza, nu face notă discordantă cu restul volumului, deși unii cititor subordonat prejudecăților genurilor pure, sumarul volumului i-ar părea dacă nu straniu, în orice caz neobișnuit. Neobișnuit numai în

SEMNE noi în lirism

acestui spațiu, în egală măsură real și fantastic, a cărui temelie erodată de ape îl pune sub semnul perisabilității („Acolo șade la temelia caselor și cîntă / Apa de noapte a străzii, parcă ar fi de seu / Numai cite o treaptă în valuri se coboară / De parcă o atînge suflarea unui zeu / Tu să vii pînă orașul nu se înecă, / Amorțit își ține străzile în declin / Nebănuind dedesubt acesta de mare / În care coboară în fiecare noapte cite puțin”), în timp ce cîmpul, pătura și iarba oferă alternativa eternității, tentație în care răbufnește instinctul thanatic („Nu știu de ce mi se pare că se răzbuună cîmpia puțin / Aud de oameni care pleacă prin ierburi și acolo rămîn, / Poate unii, vrăjii de vreo pasăre au urcat în vîzduh / Poate alții dorm nemiscați într-o pală de fin”). Treecerea orașului în cîmpe este treptată, prin grădini și livezi, senzația este de margine a lumii.

Diferența în intenție, ca formație și temperament, muzicalitatea apare totuși ca notă comună. Manifestă la Paul Balahur (forma fixă, aforistica) și la Corneliu Popel (frazarea, fonetismele) ea pare mai puțin evidentă la Mircea Florin Șandru autor a unor versuri ample, în care încărcătura epică e evitată prin metafora densă, inedită, muzicalitatea fiind obținută mai ales prin expresivitatea plastică a imaginilor. Poate fi semnalată, în egală măsură, în ceea ce-i privește pe acești trei poeți, o pace interioară permanentă ce transpare chiar și printr-un eventual ton elegiac. Rămîne ca volumele viitoare să confirme sau nu dacă aceste note comune definesc o generație omogenă sau sînt semnele inevitabile ale unui debut nevoit să se impună într-o perioadă în care lirica românească rămîne încă dominată de poezia celor ce au debutat în deceniul trecut.

Mihai Dinu GHEORGHIU

Nicolae VERICEANU:

„Flori”

primul ciclu pentru că și în secțiunea următoare *Colindele cu vulturi*, înținim vechiul procedeu romantic al dialogului alegoric. Desuetudinea devine un element novator, fiindcă „republica poetului” e un domeniu „mișcător” în care se „îmbrățișează munții cu raze de emoții” care își definesc noutatea prin vechimea la care face referință. Patriotică întotdeauna, ne-declarativ, neexploziv, calm-entuziastă, lirica aderă la formele de expresie elogiative.

Încă și mai tipic romantice sînt ciclurile următoare, chiar într-un mod care nu lasă îndoială asupra faptului că procedeu și programatic. *Colindele lui Făt-Frumos*, cel născut din lacrimă trimite la volumele mai vechi ale poetului. Lumea este o „peșteră” în care se întîmplă cele mai felurite metamorfoze, cu o „ordine” a sa bine definită, care, încălcată, declanșează transformări himerice: „Pendula repetînd copilăria / Sub trestii supete verdelui mirat / Și tînar cel străpuns cu spadă / Se roagă-n sîngele de lup vîndut / Muzica Lăcrimei pe somnuri / În licăr ne-strigat izvorul / se pleacă aur și adie / Fiul de-a pururi învînd” (*Pendula repetînd copilăria*).

Colindele tinărului Arald reprezintă un straniu ciclu de balade romantice evocînd o lume cavale-rească medievală, surprinsă din unghiurile legendarului.

Liric adevărat, devorat de vechile fantasmе ale romantismului identificat cu ideea de poezie, Paul Tutungiu, primit nu tocmai cu roze de critică la debutul său, are acum, după numai trei volume, o operă care trebuie reevaluată.

Aureliu GOCI

Opinii despre educație

Recentele documente de partid și indeosebi recomandările tovarășului Nicolae Ceaușescu ne sugerează sau ne rechemă în minte o bogăție de gânduri și de îndemnuri prețioase, menite să desăvârșască educația noastră cetățenească și să ne inspire un și mai avântat elan în construirea societății socialiste multilateral dezvoltate și pregătirea viitoarei societăți comuniste. Între acestea aș dori să atrag atenția asupra unuia din problemele esențiale pentru modelarea omului nou și anume grija neîntrerupt trează pentru educarea copiilor și a tineretului, a căror conștiință se află în plină formare și de calitatea căreia atîrnă neîndoișos întruparea cit mai desăvîrșită a nobililor idealuri ale lumii noi. Această modelare e ceea ce numim, în sensul cit mai larg al cuvintului **Școală**: școala în familie, școala în institute anume organizate, școala întregii ambianțe sociale.

Copilul se naște cu o conștiință a raporturilor sale cu mediul ambiant foarte redusă, legată de necesitățile vitale. Conștiința sa e ca o bandă de magnetofon proaspătă pe care viața începe să imprime influențele ei și care inspiră și modelează rațiunea și crează obiceiurile, tendințele și particularitățile reactive și emoționale ale copilului. Oricît de diverse ar fi calitățile intrinseci ale bandei, care pot altera înregistrarea, rolul principal revine calității materialului înregistrat. Această continuare înscrisă este esența a ceea ce numim educație conștientă sau inconștientă, imprimată voit sau fără știrea noastră în creierul, în conștiința noastră.

Este deci o greșală a socoti sarcina educării ca revenind numai școlii organizate anume pentru aceasta, și că școala are puteri miraculoase de a șterge de pe banda de magnetofon a conștiinței toate influențele contrare care s-au imprimat în afara orelor de clasă. Educația e rezultatul acțiunii întregii ambianțe în care trăiește încă de la naștere copilul.

Cînd vorbim deci de formarea unor bune deprinderi să nu ne gîndim numai la ceea ce se încearcă a se imprima copilului în școală, dacă în sinul familiei există o ambianță con-

trară. Degeaba dăm copilului în școală sau chiar în unele ore în familie sfaturi ideale, dacă el vede la el acasă sau la vecini exemple opuse de minciună, certuri, etc. Cea mai gravă răspundere a eșecului educației e deci aceea a noastră, a părinților și a tuturor cetățenilor care dau exemple rele și contagioase. Fără transformarea prealabilă a propriei noastre conștiințe și comportări, nu putem aștepta modelarea corectă a noii generații. Școala informativă, așa cum i se spune astăzi, e în primul rînd în sarcina unor instituții speciale. Școala formativă, educativă, modelarea caracterului viitorului cetățean e însă sarcina noastră a tuturor cetățenilor și o sarcină de fiecare zi și de fiecare moment. Acesta e un adevăr de care trebuie să ne păstrăm fără nici o rezervă.

Nu trebuie să uităm că împrejurările vieții impun anumite gesturi și acțiuni rutinare, anumite osteneți și că dorința de a le evita apare la început ca firească și nevinovată. Și totuși e un adevăr fiziologic, ușor recunoscut de fiecare, faptul că o sforțare musculară care pare la început obositoare sau plicticoasă devine după un număr de repetări mai ușoară sau mai puțin supărătoare și că introducerea unui ritm regulat în viața noastră o face mult mai comodă. Copilul care și-a disciplinat activitatea sa musculară sau intelectuală poate realiza cu ușurință, și chiar cu plăcere, îndatoriri care par neplăcute și obositoare celor dezordonați. Oricît de paradoxal ar părea, programarea și disciplina, deprinse chiar pentru orele de joc, pot aduce mai multe bucurii decît jocul dezordonat, necontrolat care duce ades la conflicte, certuri și stricăciuni nu numai în cazul copiilor, ci ades și în acei al practicanților sportivi adulți. Să nu uităm că abuzul de oricare senzație de plăcere o tocește și tocmai aceasta e cauza fiziologică a goanei după plăceri noi, tot mai nefirești, așa cum face astăzi atîtea ravagii setea de droguri și tendința la degradarea morală cărora i cad pradă, în unele țări, atîtea tineri.

Putem considera, cred, că gravele greșeli ale tineretului din acele țări sînt datorate insuficienței griji pentru o educație cit mai sănătoasă. Greșelile tineretului sînt vina noastră a adulților care avem datoria să ne controlăm propria viață nu numai în propriul interes, ci și în acela al copiilor noștri. Viitorul generației de mîine e în mina noastră, a generației de azi.

Acad. Iuliu NIȚULESCU

Constantin Chiriță

și eroul „model”

Rolul social-educativ al literaturii reține în mod peremptoriu atenția creatorilor. Aceasta pentru că cititorii — lucru verificat și demonstrat —, atunci cînd înțeleg pagini vii, dinamice, expansive, militante, eroice chiar, își modifică imperceptibil personalitatea, învață să gîndească, să simtă asemenea acelor personaje literare, care sînt capabile să contureze profilul unor „modele” demne de urmat. Se cuvine să apreciem importanța educativă a literaturii în complexul proces de crearea omului nou, omul socialismului și al comunismului de mîine, caracterizat printr-o înaltă conștiință, prin muncă, abnegație, atașament față de marile valori sociale, devotament față de colectivitate, față de patrie și umanitate.

În contextul literaturii noastre contemporane, creația lui Constantin Chiriță evoluează pe aceste coordonate fundamentale, ce dau artiștului demnitățile misiunii conștient asumate. Încă de la debut (nuvela *Matei a cucerit viața*, 1949) scriitorul manifestă un constant interes pentru tema muncii. Romanele *Întîlnirea* (2 vol. Ed. tineretului, 1959) și *Oțelul* (Ed. tineretului, 1960) abordează aspecte ale activității industriale, ultimul marcînd momente conflictuale dramatice pe linia luptei dintre generații.

Inteligența creativă definește specific omul societății noi și autorul o elogiează în *Pasiuni* (Editura pentru literatură, 1962), „unul din cele mai bune romane dedicate lumii universitare și tehnocratice”, cum aprecia un critic. Afirmarea noii intelectualități are în această carte un caracter complex cu înfruntări simptomatice între mentalitatea perimată a celor care vîd în muncă doar un mijloc de ascensiune comodă pe treptele ierarhiei sociale și viziunea ideală a celor pentru care activitatea creatoare trebuie să slujească binele și progresul întregii societăți. Prima alternativă e reprezentată de Liviu Filimon, personaj derutant, ce înlocuiește nonșalant mărturisirea brutală, patetică a adevărului cu minciuna insinuantă, dublată de ura neputincioasă, destinată obsesiv personajului central al cărții, Ion Mușat. Matematician genial cu suflet de poet, insensibil la atacurile organizate ale carieristilor din preajma sa, acesta trăiește plener orele și zilele, anii unei existențe pasionante, dăruite exclusiv viitorului țării sale. Autorul mărturisește intenția programatică de a-și investi eroul cu virtuți modelatoare: „Oamenii nu pot trăi fără modele vii, în care cred, la care aspiră, sau pe care vor să le depășească. Asemenea modele trag cu fire nevăzute gîndurile, speranțele, dorințele noastre”.

În mai mare măsură decît asupra cititorilor maturi, literatura își exercită o tulburătoare acțiune cu efecte imediate asupra cititorilor tineri și foarte tineri, receptori sensibili ai multiplelor semnificații ale creațiilor artistice. Personalitatea lor în formare necesită o implicare, o conectare decîsă la problematica morală, la frîmîntările, la adevărurile epocii. Astfel se explică succesul de care s-a bucurat și se bucură ciclul *Cireșarilor* (început în 1956 cu *Teroarea neagră*, continuat cu *Castelul fetei în alb*, *Roata norocului*, *Teroarea albă* — în ediția din 1972 *Aripi de zăpadă* — și încheiat cu *Drum bun, cireșari!*, 1968). Setea de ideal a adolescenților, exploratori pasionați ai fețelor cunoașterii, atenți la răsturnările valorice ale timpului este intuită cu finețe de către autor.

Construite pe osatura romanului de aventuri, volumele *Cireșarilor* (Premiul Uniunii Scriitorilor, 1965) supun fiecare cîte o enigmă dezbaterii. Inteligența eclatantă, inventivitatea, logica disociațiilor, a argumentelor pro sau contra, seriozitatea și bogăția cunoștințelor conturează portretul intelectual al eroilor grupului central: Victor, Dan, Lucia, Maria, Ursu, Tic (acesta amintind pe Gavroche sau Timur), fiecare reprezentînd o ipostază temperamentală distinctă. Descifrînd mistere, cireșarii înfruntă primejdii reale (episodul Peșterii Negre sau furtul tanagralelor) sau false, aureolate de o misterioasă poezie (*Castelul fetei în alb*). Cutezanța și forța intelectuală a eroilor contribuie hotărîtor la depășirea momentelor de criză și la stabilirea vîrului. Prezența constantă a suspansului, a năraii fantezie epice, claritatea limbajului, cu sonorități de tip oral și o largă paletă imagistică, tonul afectiv-ironic al scriiturii, dar mai ales autenticitatea debordantă a eroilor mențin *Cireșarii* pe primele locuri în ordinea preferințelor literare ale tinerilor cititori.

Tot un roman de aventuri este și *Trandafirul alb* (1969) inclus ulterior *Trilogiei în alb*, din care mai fac parte *Pescărușul alb* și *Ingerul alb*. Eroul (prezent în subtitlul „Enigmele doctorului Alexandru Tudor”) elucidează cazul, descoperă spectaculos adevărul grație investigației atente a prezumțiilor vinovați.

Continuînd seria eroilor „model”, autorul surprinde în drama *Adîncimi* (Editura Eminescu, colecția *Rampa*, 1974) un destin exemplar prin incandescența trăirii umane: Victor Iorga. Obsedat de ideea perfecțiunii, ca și Ion Mușat, dar mai complex, inginerul Iorga forează nu numai adîncimile fascinante ale pămîntului, în căutarea aurului negru, ci și adîncimile oamenilor, acolo unde se adăpostesc înălțimile sufletului și gîndului. Scene de mare tensiune dramatică dezvăluie biografii semnificative, cu rezonanțe pregnante în economia dramei. Schițat în tușe sigure, carieristul Tit Nistor aparține familiei tipologice a lui Liviu Filimon. Dimensiunile sufletesti ale unor personaje, capacitatea lor creatoare irump doar în prezența unei forțe intelectuale catalizatoare de anvergura lui Ion Mușat sau Victor Iorga (inginerul Nacu, bătrînul Iorga și chiar complicata și surprinzătoare Ena). Un loc aparte, de un pitoresc ambiguu îl ocupă Ion Popescu, delinvent recuperat. El afișează un dispreț fals și fanfaron față de incitantele dispute declanșate de îndrăzneala profesională a lui Victor Iorga, dar în urma eșecului de moment al planurilor acestuia, se dovedește a fi posesorul unor deconcertante resurse de omie și încredere în luminosul principiu al perfecțiunii, al dreptății.

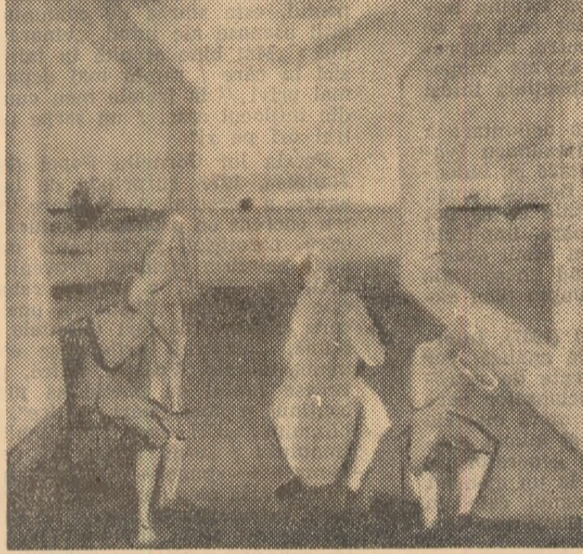
Cum spunem și la început, prezența eroului „model” marchează specific creația scriitorului Constantin Chiriță, incluzînd-o realizărilor valoroase ale literaturii noastre contemporane.

Virginia BURDUJA

N. VERICEANU:

„Explozie”

A. DINULESCU

„Laokoon”

„Literatură tinăără”

(urmăre din pag. 2)

Acestor aspecte, mai curînd „prozaice” (dar vitale pentru tînarul scriitor) li se adaugă altele, ce vizează specificul literaturii scrise de tineri; intrăm aici într-o regiune „minată”, în care întîlnim mai degrabă întrebări (încă) fără răspuns decît certitudini. Se poate, în orice caz, vorbi la ora actuală de o „nouă” poezie, de o „nouă” proză și de o „nouă”

critică românească. Rămîne de văzut dacă această noutate este de substanță, dacă ea va fi validată valoric, și dacă nu va fi repede înlocuită cu o „nouă nouă...” (jocul acesta al generațiilor literare devine uneori de-a dreptul amețitor: într-o discuție despre literatura tinerilor, ce facem cu generația lui Nichita Stănescu, a lui N. Manolescu, a lui Augustin Buzura? sau ne oprim doar la debuturile din ultimii doi trei ani?). Rămîne de văzut, deci, dacă scriitorul tînar va confirma că este scriitor sau va fi „înghițit” de mitul scriitorului tînar. În felul acesta, scriitorul tînar are de luptat, în primul rînd, împotriva lui însuși (sau,

mai exact, împotriva imaginii pe care mitul a impus-o despre el însuși): el trebuie, fără să-și trădeze tinerețea, să-și dovedească maturitatea. Să și-o cîștige, mai bine spus, ștînd că ceea ce poate face din el un nume e faptul că este scriitor și nu că a fost la un moment dat tînar. Știm bine că imaginea ideală este aceea a poetului „pururi tînar”; să ne fie îngăduit însă să vedem aici mai curînd o metaforă a tinereții creației, tinerețe ce se situează deasupra vârstei biologice. Altfel, ajungem la un pariu absurd cu timpul și legile firii: tinerețe fără bătrînețe și viață...

Dragii mei prieteni — studenți!

(urmăre din pag. 1)

toare, să asigure viitorul fericit al poporului nostru. Faceți totuși pentru a fi demni de înaintașii voștri, pentru a duce mai departe făclia civilizației pe aceste meleaguri, pentru a dezvolta și mai mult, în condițiile noi de astăzi, bogatele tradiții revoluționare ale poporului nostru!”, Iată, într-o formulare magistrală, crezul tinerei generații din patria noastră.

Sînt convins că toți tinerii noștri, indiferent de locul unde lucrează, mobilizați de Uniunea Tineretului Comunist, vor ști să dea viață acestor minunate îndemnuri, vor milita mai hotărît pentru făurirea propriului lor viitor.

Condițiile noi, la care se referea secretarul general în cele citate mai sus, sînt bine cunoscute tuturor tinerilor din țara noastră. Printre aceste condiții, noi oamenii școlii, nu putem să nu menționăm dezvoltarea neîntîlnită în trecut a învățămîntului de toate gradele, continua lui perfecționare și modernizare, legarea lui tot mai strînsă de nevoile prezente și de perspectivă ale dezvoltării generale din patria noastră. Grija părintească (care, să nu uităm, nu exclude exigența) pe care partidul și statuul nostru o poartă tinerei generații este concretizată și în garantarea, la terminarea studiilor, a unui loc adecvat pentru exercitarea profesiei în care s-a format. Mă opresc, în mod intenționat, asupra acestui aspect legat de problemele ce frîmîntă pe mulți tineri care și-au desăvîrșit pregătirea într-o anume specialitate și care sînt chemați să contribuie acum la progresul general al societății noastre, pe măsura posibilităților și a pregătirii ce le-a fost

asigurată.

Unii tineri, ce-i drept nu mulți la număr, se află în cumpănă atunci cînd este vorba de un loc în care, în mod inerent, pot apare și unele dificultăți. Sîntem în plină ascensiune, pe calea făuririi unei economii moderne, a perfecționării continue a structurilor sociale, a desăvîrșirii democrației socialiste. Aceasta, însă, nu exclude, datorită moștenirii lăsate de trecut, unele regimuri, prezența unor locuri de muncă în care, temporar, condițiile sînt deosebite de cele întîlnite în Capitală sau într-un alt mare oraș. Recent, am putut constata că, în comune din județul Iași, legate prin artere asfaltate de acest centru, la o distanță de ordinul a 50 km., procentul cadrelor didactice necalificate variază între 25 și 50. Cu toate că, în cazul unor discipline, nu poate fi vorba de deficit la nivel național. Mai trist, unii absolvenți, acceptă în mod formal posturi în mediul sătesc, obținînd apoi transfer pe perioade îndelungate, lăsînd pentru mai mulți ani unele locuri de muncă fără o perspectivă clară în ceea ce privește fixarea definitivă a unui cadru calificat. Și nu trebuie să uităm că satele noastre furnizează încă o bună parte din forța de muncă nou angajată și la orașe.

În legătură cu acest aspect, îmi îngădui să relatez următorul episod, la care am participat spre sfîrșitul anului 1973. Aflîndu-mă atunci în Statele Unite ale Americii ca profesor vizitator, am fost solicitat să prezint cîteva conferințe în universități din aria metropolitană Dallas (Texas). Colegii de la una din aceste universități mi-au cerut să vorbesc despre

învățămîntul superior din țara noastră. Din cele ce am relatat, faptul care a trezit cel mai viu interes în rîndul studenților și în legătură cu care mi s-au pus numeroase întrebări, a fost descrierea sumară a modului în care sînt repartizați absolvenții noștri de învățămînt superior. Implicit, faptul că fiecare primește un loc de muncă, în profilul specialității sale. Acest lucru pare cu totul neobișnuit tinerilor dintr-o țară capitalistă, ei fiind, în general, lăsați să-și găsească un loc de muncă prin propriile mijloace. Și aceasta se întîmplă după ce familiile lor sau ei înșiși au trebuit să facă sacrificii enorme, pentru a ajunge în posesia unei calificări superioare!

Am menționat aceste episoade, cu încredințarea că unii tineri de la noi care nu au avut poate prilejul să mediteze îndeajuns la ceea ce li se oferă de către societate sau poate, mai ales, la ceea ce ei trebuie să dea societății care i-a crescut, vor trage unele concluzii utile.

În momentul în care am plănuit scrierea acestor rînduri, aveam de gînd să mă opresc și asupra altor aspecte legate de viața tineretului nostru, în particular — a tineretului studios, Mă gîndeam că ar fi fost nimerit să spun cîte ceva despre sentimentele ce le-am încercat cînd, acum 28 de ani, am devenit student al Universității din Iași. Despre atmosfera de atunci și năzuințele împlinite în anii ce au urmat. Aș fi vrut să vorbesc despre tineretul studios pe care l-am cunoscut și cu care am colaborat pe alte meridiane, despre idealurile de pace și prietenie între popoare care au pus stăpînire pe inima multora, chiar despre încercările lor de a participa la unele transformări radicale în societatea în care trăiesc. Mă opresc însă aici, cu intenția de a reveni, poate, într-un viitor apropiat într-o nouă convorbire cu dragii mei prieteni — studenți.

Cuvintele anului 20 al stării mele de a fi

Cind am venit

Cind au venit —
atunci cind cu adevărat am venit
poate doar absența mai susținea amintirea a ceea
ce-a fost.
Atit mai știu —
poarta pe care-am atins-o a curs în pământ
(era mai mare atunci
s-a cuprins în suflul ei înghețat cu atitea plecări
semăna cu bătrina din colț
florăreasa de-o viață
adormită și ea cu doar două petale pe pleoape
doar două petale — atit).
Ușa pe care-am deschis-o respira prin golul ferestrelor
(dar un gol absolut nu există — susținea Parmenide)
și totuși atit de precis conturate de aer
păreau mai mult o părere.
Covoarele pe care-am călcat erau descompuse
și molii grăbite înghițeau arabescuri persane.
Fotoliile mureau de-aceeași inexplicabilă boală.
Să strig — rămăsese o singură șansă —
dar strigătul s-a inecat înainte de buze
în urma mea intrase un altul
el era primul acum
jocul straniul joc îmi cerea să îngădui respirația ușii.
Bătrina florăreasă mă chema cu umerii grei
de povara pereților ce nu mai puteau s-o încapă
și floarea aceea cu doar două petale...
Cind am venit —
atunci cind cu adevărat am venit
poarta pe care-am atins-o
înălțatu-s-a pină la sufletul tău.
Am trecut prin materia ei transparentă
și-am bătut în respirația ușii —
un altul venise și-aici cu mult înainte
și două petale imense-i cădeau drept veșmint.
M-am așezat în mijlocul mesei
(ea de-abia se vedea în imperiul de iarbă)
m-am așezat cu genunchii în palme
simțeam cum din ei răsare
pentru ziua surpării în sine
un cimp de grozame.
Cind am venit —
cind cu adevărat am venit
am găsit doar urma incendiului galben ;
în mijlocul lui — inefabil altar al genunchilor —
am ridicat o casă
aceeași casă cu poarta de onix.

Aștept caravana pe care doar eu o mai pot recunoaște
caravana care-și trimite drept sol înainte
o turmă de broaște festoase —
poarta va fi să rămână întregă
iar brațele tale
două petale
delirind prin esența incendiului galben...

Mihai LEOVEANU

Intoarcerea oglinzii

Îndelungă teamă prin umbrele mele
Călătoria pe care-am tănuțit-o
prin nesfirșite guri ale mării
De-atitea ori jertfă la suspinul
pădurii întoarsă
în rugăciunea eternei poteci
În roua ta trec luna
peste nașterea
neasemuitei păsări
Cu ură apropierea stelilor
în statornice mări
Glas adinc guri tale să dau
Răsturnat cerul deasupra
vieții mele
care atiră
de vântul din nord
Tot ce pare amintire se-ntoarce
ca în labirintul oglinzilor înainte
În această fintină
va fi moartea mai clară decit
o floare impietrită
pe muntele veșnicei nașteri
Va fi moartea noastră o dată
liniștită ca însuși primul sărut
al iubirii
Ca o regăsire a copilăriei
copiilor noștri.
Paul IRUC

Baladă

de undeva se zice că mă chemi
de prea târziu și prea de tot departe
și-n carnea mea, copiii nenăscuți
mă nasc mai albă-n fiecare moarte

mă doare noaptea-n crinii mei aprinși
tu ninge-mă din miezul cald al miinii
și gura-mi va rămâne prag nestins
să crești în ea aroma coaptă-a piinii

cu fiecare palmă mă doboară
pământul tău prea aprig și-ntețit
și crește în tine-n ape neatinse
abia mă nasc ; curind am și murit

de undeva se zice că mă chemi
de prea târziu și prea de tot departe
și-n carnea mea, copiii nenăscuți
mă nasc mai albă-n fiecare moarte.

Gabriela SCURTU

Cîntec pentru iubirea griului

E-un seceriș, iubit, în cuvinte
din somn surpindu-mi-se dinainte —
cu însă trec nelăburat prin rouă

și ciocirliile în urmă-mi plouă ;
fintinile mustesc de dimineață,
pîndind în griu schimbarea mea la față ;
copacii merg în lezer să se spele
cu pulbere sălbatică de stele —
adun mirosul rece-al dimineții
și-ndestulez cu păsările lui drumetii ;
cum osul cel albastru, de mireasă,
aripa griului fără hotar mă-apasă
și-n miezul lucrurilor vîntul ară
sămînța grea a dragostei de țară.

Dinu ADAM

Dimineața

Vin aici înzestrat cu florile salcîmului
înflorate care-au strîns
singele născut odată cu mine
învăluindu-mă, cîntindu-mă
și cu
steaua nemișcătoare din care-a
plouat lumină vie
în casa lor clătîindu-se de bucurie,
de pace.

Urcat în botul bărcii, împins
cu umărul înainte,
gol imens deschideam absorbînd
ființa lucrurilor, puțința de umbră ;
o flacăra verde mistuia ceea ce
devenind creșteau din mine
aripi nemăsurate.

Eugen Ilarion MUNTEANU

De primăvară

Cum mă învăluie gesturile tale,
Rotunde ca bobocii
Umflați de proaspăta nebulie a primăverii,
Cum se ridică și plutesc prin aer,
Cum se leagănă pe garduri
Ca rufele întinse la uscat —
Cind pun mina pe ele
Simt că nemurirea e umedă
Că nopțile sînt lungi
Cit părul tău gros și tîrîtor
Și că ar trebui o goană nesfirșită
de cai să-l așeze de-a lungul apelor.

Un vagon amețitor trece
încărcat cu griu și cărbune
Pădurile cad de frunze —
Și e atîta libertate
Încît gesturile tale se desfac de bucurie.

Livia MELNIC

De la copilărie la tinerețe

(urmăre din pag. 1)

cu eticheta rece și străină de Casian Alexandra. Apare un nou înțeles al eului, rezultat al unei noi configurații sociale, al unei noi poziții într-un nou sistem social, cu o mai mare suprafață și cu o mai redusă intimitate. Moare Luchi, spre a face loc elevei Casian Alexandra. De fapt, ca să trecem pragul literaturii, nu putem vorbi despre o dispariție, ci despre o transformare.

Noua personalitate de „elev” se conturează într-un nou sistem social, într-un nou context de forme, aprecieri și sancțiuni, într-o nouă rețea ierarhică de autoritate și organizare, într-un nou sistem de echilibrare. Noua „teorie generală a sistemelor”, formulată pentru prima oară cu 25 de ani în urmă de Ludwig von Bertalanffy, discutată și adîncită astăzi de numeroși filozofi și oameni de știință, ne oferă un model dinamic de explicație în domeniul relațiilor umane, în înțelegerea dezvoltării personalității umane. Nu este locul să discutăm aici variantele analizei general-

sistemice. Este suficient de semnalat că prin ea ni se deschide o viziune sintetică și cuprinzătoare a existenței umane. Semnificația omului, a personalității acestuia, se desprinde din poziția lui într-un complex atotcuprinzător al lumii, conturat în sisteme și suprasisteme. Individul uman ne apare astfel „deschis” nu numai față de semenii săi, într-un schimb intens de influențe mutuale, într-un dialog fecund cu întreaga ambianță. Analiza lui Karl Marx a structurii economice a societății capitaliste constituie o premisă esențială a teoriei actuale a sistemelor, interpretare prin care obiectele, și omul în special, ne apar ca sisteme cu structuri și forme determinate de interacțiune și interdependență. Personalitatea devine astfel inseparabilă de anturajul său și integrată într-un sistem de relații păstrîndu-și un anumit și necesar grad de libertate și independență. Sistemul socialist are menirea de a crea condiții optime de echilibrare între centralizare și autoacțiune, premise ale armonizării și corelării intereselor individuale cu cele sociale, ale întregului. În această direcție sistemică a cercetărilor științifice, rolul școlii, ca sistem de instruire și formare a personalității, ne apare într-o nouă lumină, ca obiect a cărui semnificație merită aprofundare.

În sistemul școlar copilul face loc tînarului, făuritor al unei noi societăți, mai bune, de omenie.

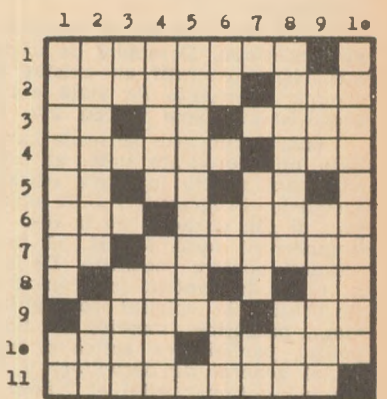
Tinerețe

ORIZONTAL : 1. Cel Tînar, fiul celui Bătrîn și fratele celui de Cățea ; 2. Maestrul inspirat de... „Tinerețe maestrului — Nu-i chiar tinerețe ! ; 3. Cap de adolescent ! — Literă grecească — Raport între Politehnica și Sportul Studentesc ; 4. E tînară fără nici o îndoială — În mijlocul tinerilor ! ; 5. O față de basm care a dat numele unei mări — Nicu Gane — Fon ! ; 6. Primii la carte și la sport — Ieșit de la „Junimea” ; 7. 23 de ani ! — Ion, cel cu „Tinerețe fără tinerețe” ; 8. Fabrică nave (abr. uz.) — Îl face pe tînar hotărît ! ; 9. A depășit tinerețea — Localitate siriană... ; 10. ... și o alta italiană — Organizație de tineret din țara noastră (abr. uz.) ; 11. A împletit în vers „Tinere mlădite”.

VERTICAL : Compozitorul ariei „Sovenirurile junetei” — Orașul „Junimii” (abr. uz.) ; 2. Exuberanți — Sistem fizic ; 3. Finala „Cupei Tineretului” ! — A trece un obstacol ; 4. Cadru pentru „Patru inimi tinere”... — ... și cadru pentru două inimi tinere ; 5. A compus un lied „La o tînară fată” ; 6. Horia Vlad — Cadet ! — Pășune elvețiană ; 6. Distins dascăl al tineretului fălțicanean dar care a făcut „Nunta în județul Vlcea” —

Limitele adolescenței ! ; 8. La sfîrșitul studenției — Adam, scandinavul ; 9. „Soarele juniei mele” de I. Mureșianu sau „Cîntecul tinereții” de L. Profeta — „Cind ne plimbam prin văi și lunci” ; 10. „Tinerețea...” lui B. Gorbatoș.
Dicționar : Ano, M.T.H., Ruz, Ask..

VIOREL VILCEANU

SPORT Volei și tinerețe

La Dinamo plouă cu flori de cîmp, cu toporași și cu viorele și cu ciuboțica cucului, căci fetele au cîștigat titlul național la volei. Ploaia cu flori era pregătită pentru Rapid, dar acolo, în Giulești, unde suporterii mîncăc jăratie de pe tipsii de aur precum calul năzdrăvan din poveste, acolo bat acum brumele. Davila Plocon aprinde în zadar focuri sub zarzări ca să nu pice floarea. Floarea pică în continuare și la anul va pica și mai rău, căci la Rapid, în echipa de volei feminin, tinerețea e dusă de-acasă pe termen lung. Am prevăzut căderea Rapidului ; în sistemul actual de turnee, o echipă îmbătrînită n-avea cum rezista. Mă tem că într-un an doi, va păți la fel și Dinamo, dacă nu se iau măsuri din timp pentru creșterea unor jucătoare care să le înlocuiască pe Mariana Popescu, pe Helga Bogdan, pe Alexandrina Constantin, pe Emilia Stolan, care au cîștigat acum mai ales datorită unui plus de experiență care le îngăduie să joace cu economie și, aș zice, cu siguranță. Ochiul versat al bătrînului antrenor Constantin — pensionar căruia nu-i place să stea acasă și o dublează de Doina Ivănescu — a contribuit mult la victoria finală a dinamovistelor. În general, echipele feminine au evoluat inegal, rezultatele au urmat o scară foarte ciudată, poate și datorită faptului că primele trei echipe (din păcate Farul a fost complet afară din cauză)

sînt de valoare foarte apropiată. De pildă ultimele trei întîlniri dintre Dinamo și Penicilina : la București 0-3, la Iași 3-1, la București 3-0. Sau dintre Rapid și Penicilina : la București 3-2, la Iași 0-2, la București 3-0. Înseamnă că între aceste trei echipe orice rezultat este posibil. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că la Dinamo s-a observat ușor o mai mare unitate în joc, potențialul jucătoarelor fiind folosit mai judicios : secretul victoriei finale în asta a constat.

Penicilina, unde tinerețea cîntă în cor sub bagheta lui Nicu Roibescu, e singura echipă din țară în stare să se măsoare cu cele două echipe bucu-reștene. A ocupat, acum, locul al treilea, dar în curînd va ploua cu flori și pe ulița noastră, căci nu se poate să nu obțină rezultate din ce în ce mai bune o echipă care îmbină experiența unor jucătoare ca Aurica Ichim, Florentina Itu, Ana Chirișescu, cu vigoarea și prospețimea în joc a Georgetei Popescu, a Mariane Raevschi, a Katiei Teacenco și a celorlalte iede care zburdă în poienile clubului, nerăbdătoare să se afirme.

Voleiul și-a încheiat activitatea competițională. E aproape un nonsens, e, în orice caz, o nedumerire : ce vom face pînă în sezonul următor, noi cei împătimiți și robiți acestui frumos sport ?!

INTERIM

TOP CRONICA - RTV IAȘI nr. 13

— secția română —

1. De ce ? (P. Magdîn) — Dida Drăgan ;
2. Ziua, ora, clipa (M. Teicu) — Olimpia Panciu & Marius Teicu ;
3. Populă (G. Litvin) — F.F.N. ;
4. Visul (V. Gldei) — Ethos ;
5. Un mic cuvînt (R. Oschanitzky) — Aura Urziceanu ;
6. Cu pleoapa de argint (M. Florian) — Mircea Florian ;
7. Seoca mută (N. Moraru) — Icar ;
8. Atlantida II (E. Tunaru) — Experimental Quintet ;
9. Cînd băieții ne privesc (M. Dragomir) — Angela Similea ;
10. O dată doar vei răsări — Progresiv TM.

— secția străină —

1. Down, Down — Status Quo ;
2. January — Pilot ;
3. Rock and rolla Kazdy zna — Wojciech Skowronski + Blues & Rock ;
4. Promised Land — Elvis Presley ;
5. Please, Mr. Postman — The Carpenters ;
6. Angie Baby — Helen Reddy ;
7. Ne pleurs pas, mammy — Gil Marshall ;
8. I Can Help — Billy Swam ;
9. Goodbye My Love — Glitter Band ;
10. Juke Box Jive — The Rubettes.

generațiilor

Intreaga istorie a umanității se poate concepe ca o succesiune în timp a generațiilor. Tot ceea ce numim civilizație, progres, cultură, artă, știință etc. se raportează la activitățile umane prelungite de la o generație la alta, activități cristalizate în norme, valori, organizații, instituții, moravuri, datini.

Termenul de generație are multiple accepții. Putem vorbi de generație în sens biologic, istoric, cultural, sociologic sau psihologic. De exemplu, când vorbim de cele trei generații ale societății prezente (copiii, tinerii și adulții) ne referim la generația biologică. Generația biologică se calculează după durata medie a intervalului care separă moartea tatălui de cea a fiului.

Din punct de vedere sociologic, o generație grupează pe toți indivizii care aparțin aceleiași vîrstă, care împărtășesc în comun un model de societate, au un mod de viață comun și interese, aspirații, gusturi etc. asemănătoare. Apartenența la o aceeași generație semnifică faptul de a participa la aceleași evenimente istorice în același climat psihologic și în aceeași conjunctură social-economică. Sensibilitatea, gândirea și comportamentul oamenilor sînt marcate de experiența colectivă circumscrișă unor spații sociale și unor timpuri istorice determinate. Fiecare popor sau națiune se confruntă de-a lungul existenței sale cu o succesiune de probleme. Seria de răspunsuri și calitatea sau eficacitatea lor sînt cuprinse în tot atîtea programe ale diferitelor generații succesive. Pentru o generație, definitiv este programul său și, în această ordine de idei, generația sociologică este în același timp o generație de creație istorică. Dar inovația nu-i decît un aspect al culturii societăților umane. Celălalt aspect, la fel de important, este conservarea și transmiterea mai departe a valorilor deja dobîndite de societate. Fiecare generație este confruntată cu problema moștenirii și valorificării tradiției. Ritmul devenirii, după sectoarele vieții sociale, depinde de natura răspunsului unei generații la opera generațiilor precedente. Conservarea permite progresul cînd răspunsul unei generații față de moștenirea culturală constă simultan din preluarea critică și adăugirea novaltoare la tradiție. În fond tradiția se crează și se menține prin sedimentarea inovației și transmiterea, îmbogățită colectiv, a acesteia. Văzută prin prisma programului unei generații, inovația este ultima treaptă a tradiției, o continuitate organică a acesteia. Contradicția dialectică dintre tradiție și inovație apare în plan social ca o confruntare dintre generații, dintre nou și vechi, progresist și retrograd. În momente de criză, contradicția generațiilor poate lua forma unui conflict social acut, cum este cazul în prezent cu societățile occidentale. Conflictul dintre generații în lumea capitalistă dovedește că societatea respectivă nu poate asigura continuitate în ordinea culturală, că tînăra generație nu-i capabilă să formuleze un program de acțiune menit să soluționeze problemele cruciale cu care se confruntă. În fond, conflictul dintre generații nu-i posibil decît în societățile cu antagonisme de clasă.

Fără îndoială, o generație constituie o entitate umană relativă. În creația istorică generațiile se întrepătrund și se continuă. Cineva care aparține din punct de vedere biologic la generația vîrstnică se poate alătura idealurilor și valorilor generației tinere. Pe de altă parte, în sinul uneia și a celeiași generații pot apare interese și valori deosebite, convingeri variate etc. Într-o societate cu clase antagoniste, în sinul tuturor generațiilor sînt prezente orientări specifice curentelor politice, sociale, etice ale unui moment istoric dat și ale diferitelor clase sociale. Așadar lupta dintre nou și vechi, progresist și retrograd, tradițional și novator este întotdeauna prezentă.

Aceasta nu înseamnă că noțiunea de generație nu ar avea nici o valoare teoretică. Dimpotrivă, dar criteriul generațiilor impune prudență. Nu putem reduce orice explicație sociologică la contradicția dintre generații, cum se întîmplă deseori în momentul de față în gîndirea nemarxistă, deși afirmația despre conflictul dintre generații poate fi adevărată pentru anumite țări și pentru anumite momente istorice. Cînd avem în vedere o perioadă istorică mai mare, e mai corect să vorbim despre dialogul dintre generații, istoria fiind succesiunea unui șir de generații care-și transmit, la rîstimpuri, ștafeta progresului.

Umanitatea poate fi socotită ca o ființă umană care învață continuu. Deosebiri de năzuințe, interese, gusturi și valori între generații au existat întotdeauna, pentru că întotdeauna experiența de viață s-a modificat, pentru că mediul social-istoric pune mereu alte probleme.

Istoria cunoaște perioade care solicită efortul conjugat, pe baza unui program unic, al tuturor generațiilor. Este cazul poporului nostru în etapa edificării multilaterale a societății socialiste. Programul P.C.R. adoptat la cel de al XI-lea Congres al său pornește de la teza că generația tînăra reprezintă o puternică forță socială, că tineretul este viitorul însuși al națiunii noastre socialiste. De aceea partidul nostru pune și în viitor în centrul preocupărilor sale creșterea și educarea tineretului în spiritul concepțiilor înaintate despre lume și viață, pregătirea maselor de tineri sub aspect profesional și politic, participarea activă a acestora la înfăptuirea programului general de dezvoltare a națiunii noastre. De la înalta tribună a Congresului al XI-lea al P.C.R., secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat un emoționant îndemn tineretului pentru a se pregăti, a învăța și a participa activ la toate activitățile sociale.

În lumina dezideratelor societății socialiste multilateral dezvoltate putem caracteriza generația tînăra ca moștenitoarea și continuatoarea legitimă a tradițiilor comuniste de muncă și viață. Generația tînăra din România socialistă poate fi caracterizată ca a treia generație comunistă. Tineretul nostru se definește ca generație numai în lumina idealului comunist de societate, a valorilor umanismului marxist. Sarcina de bază, misiunea esențială a tineretului nostru este legată de dezvoltarea amplă și multilaterală a socialismului, de organizarea socială pe baza principiilor eticii, echității și demnității umane, de modelarea personalității conform idealului marxist de om multilateral dezvoltat sau „om total”.

Tînăra generație a țării noastre se caracterizează prin unitatea ei, unitate născută pe fondul omogenizării crescînde a societății, în lumina idealului marxist de societate. Expresie a acestei unități, Uniunea Tineretului Comunist, organizație revoluționară condusă de partid, cultivă în conștiința tinerii generații înaltele trăsături politice și morale ale omului înaintat, sentimentul responsabilității față de muncă, de patrie, de partid și popor, față de viitorul comunist al României.

Unitatea generațiilor în procesul edificării civilizației socialiste și comuniste este un aspect major al unității socialiste a întregului nostru popor în jurul partidului, o expresie a idealului marxist de societate și om.

Gh. BOURCEANU

Tanzania: O imagine din timpul vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Șapte întrebări despre: TINEREȚE, PRIETENIE, MUNCĂ, ANUL 2000...

...la care au avut amabilitatea să ne răspundă doi dintre studenții străini care învață la Iași.

1. Cum vă pregătiți pentru viitoarea profesie în perspectiva imperativelor dezvoltării țării dv.?
2. Ce este tinerețea?
3. Cum învățați?
4. Vorbiți-ne despre un moment deosebit trăit aici, în România.
5. Cum vedeți anul 2000?
6. O opinie despre prietenie?
7. Ce veți spune în țara dv. despre România?

PEMBE BOI (Tanzania)

Facultatea de medicină veterinară
Anul II, Grupa 663 B

În primul rînd, dați-mi voie să exprim mulțumirile mele pentru onoarea acordată de a vorbi în numele colegilor mei. Deși nu este prima dată cînd trebuie să răspund la întrebările unui reporter, este pentru prima dată că fac acest lucru aici, în România. În calitatea mea de reprezentant al studenților tanzanieni care studiază la Iași, mă simt obligat să răspund atît sincer, cit și într-o limbă cursivă. Deși vorbesc limba dumneavoastră de mai bine de doi ani, vreau să vă rog, în încheierea acestei mici introduceri, să-mi corectați eventualele greșeli de gramatică.

1. Pe scurt, mă pregătesc la fel cu ceilalți studenți, prin muncă, studiu individual, cursuri, laboratoare etc. În afara acestor activități, încerc să prefigurez modul în care se pot rezolva problemele cu care voi fi confruntat în țara mea. Bineînțeles, veți întreba dacă se pot găsi unele soluții la aceste probleme, aici, în țara dv. Pot răspunde cu siguranță că da. Ca și România, Tanzania este una dintre țările așa-numite în curs de dezvoltare, deși așa putea aprecia că țara dv. este mai avansată din multe puncte de vedere decît Tanzania. Totuși, numeroasele probleme cu care se confruntă astăzi poporul român în dezvoltarea sa economică reprezintă probleme care pot fi înfîlțite și la noi. De aceea, credeți-mă, am multe de învățat aici.

2. Despre tinerețe se poate vorbi sau scrie la nesfîrșit. Pentru mine, tinerețea înseamnă „a fi în serviciul societății”. Tinerețea este o perioadă în care trebuie să înveți mult, dar rațional, și după aceea să-ți servești din toată inima poporul și, de ce nu, întreaga societate omenească. Tînărul este obligat să pregătească viitorul fericit și luminos al omenirii, să apere demnitatea sa și a altora. Cred că bătrînețea este nespuse de neplăcută pentru cel care nu a știut ce să facă în timpul tinereții.

3. Învăț cu plăcere și, cred eu, cu sîrguință. Totuși nu pot să trec peste anumite greutăți. În primul rînd este vorba de vorbirea limbii române. La facultate trebuie să înțeleg și să notez totul pentru a te putea pregăti pentru seminarii și examene. Din acest punct de vedere eu și compatrioții mei întîmpinăm unele greutăți. Dar, din fericire, există ore de consultații în care putem afla răspunsuri la problemele noastre, direct de la cadrele didactice. Deși mai sînt unele dificultăți, învăț cu plăcere și datorită faptului că profesorii, colegii

și în general toți cei care se ocupă de pregătirea noastră ne ajută foarte mult. Dați-mi voie să le mulțumesc pe această cale.

4. Un moment care mi-a lăsat o impresie de neuitat a fost ziua de 29 octombrie 1972 — ziua sosirii mele în România. În cele cîteva ore cîte le-am petrecut pe aeroportul Otopeni, am simțit efectiv că îmi schimb, odată pentru totdeauna, modul de viață. Dacă la început mi-a fost frică și aveam senzația că doresc să mă întorc imediat în țara mea (în principal deoarece nu puteam să „comunic” cu nimeni) astăzi, sincer să fiu totul s-a schimbat și mă simt în Iași, într-un fel, ca acasă.

5. Pentru mine anul 2000 apare desul de neclar. Intreaga omenire este confruntată cu importanțele fenomene de ordin social, politic, economic. L-aș cita pe prof. univ. dr. Bulgaru Mircea (Populație și dezvoltare economică, Ed. Pol., Buc., 1974) care spune: „În perspectiva creșterii demografice, nevoile alimentare ale populației vor spori considerabil, dublindu-se pînă în anul 2000. De aici și rolul nostru, al tineretului de a evita un prezumtiv haos al anului 2000, prin crearea unor condiții propice dezvoltării fiecărui popor.

6. Termen greu de definit și avînd multiple categorii, prietenia este pentru mine modul cel mai potrivit de a-ți exprima sentimentul de dragoste (în sensul cel mai larg al cuvîntului) față de oameni. Din prietenie se poate învăța extrem de mult. Dacă n-ar fi existat prietenie între indivizi, rașe și națiuni, cu siguranță omenirea nu ar fi existat. Prietenia ne amintește mereu de originea noastră comună ca oameni, indiferent de rasă, religie, etc.

7. Sînt de prea puțin timp în România pentru a da un răspuns amplu, așa cum aș vrea eu. Totuși, impresia primă pe care mi-am făcut-o și care se amplifică mereu este că poporul român este devotat muncii îndrăptate spre un scop nobil — fericirea întregii națiuni.

SUBHI KAZOUR (Siria)

Facultatea de industrie ușoară
Anul II, grupa 6204

1. Pentru a înțelege mai bine ce vreau să spun la această întrebare, aș vrea să răspund mai întîi la prima parte a ei. Am plecat din patrie cînd aveam 26 de ani — o vîrstă în care nu mai poate fi vorba de vise sau de aventură. Ținta mea, bine conturată încă de atunci, a fost să devin un bun

specialist și să încerc, pe cît îmi va sta în putere, să promovez în rîndul cetățenilor mei frumoasele idei pe care le-am întîlnit în țara dv. Îmi iubesc mult patria și de aceea tot ce fac, fac pentru ea. Am găsit în România excelente condiții de viață și studiu. Încerc să mă folosesc din plin de acestea, pentru că sînt conștient că numai în felul acesta îmi voi atinge idealul.

2. În cele ce am afirmat mai sus se găsesc doar cîteva referiri la calitatea de a fi tînăr. Voi continua prin a arăta că energia, elanul înmagazinat în masa largă a tineretului nu valorează nimic dacă aceste calități ale tineretului nu sînt puse în slujba progresului omenirii. Pentru mine, tinerețea este acea perioadă din viață cînd omul are cele mai mari posibilități de afirmare; trebuie însă să știi ce vrei și să vrei tot ceea ce slujește omului.

3. După cum am mai spus, am găsit la dv. cele mai bune condiții de viață și de studiu. Merg regulat la cursuri, seminarii, lucrări de laborator, practică. Acasă studiez cît pot mai mult. Nu aș putea-o scoate la capăt fără ajutorul colegilor mei, cărora le mulțumesc din suflet.

4. Anul trecut, în vară, mi-am adus aici și soția, pentru studii. Într-o vreme puteam să suport materialicește studiile soției mele în țara dv. am solicitat guvernului român o bursă de studii pentru ea. Mi s-a aprobat. Aceasta n-o voi uita niciodată.

5. Este foarte dificil de a da rețete și nu vreau să mă hazardez spunînd că totul va fi așa cum cred eu că va fi. Aș vrea să fie bine pentru toți; să nu mai fie exploatare și nici frica pentru ziua de mîine. Sînt sigur că dacă toți tinerii de astăzi vor dori aceeași lucruri, anul 2000 va fi cu adevărat anul fericirii la scară planetară. Condiții materiale există din plin.

6. Prietenia este suportul subiectiv pe care se va contura acel an 2000 despre care vorbeam mai înainte.

7. Nu știu cum aș putea să spun în cîteva cuvinte ceea ce simt, ceea ce m-a uimit, m-a fermecat chiar în țara dv. În primul rînd am cunoscut ospitalitatea, apoi locuri minunate, dar revin la acești oameni minunați care sînt români.

Nu exagerez deloc cînd spun că România este pentru mine o a doua patrie. Am îndrăgit locurile și mi-am făcut nenumărați prieteni. România va avea un viitor de aur și-i doresc din toată inima acest lucru.

REP.